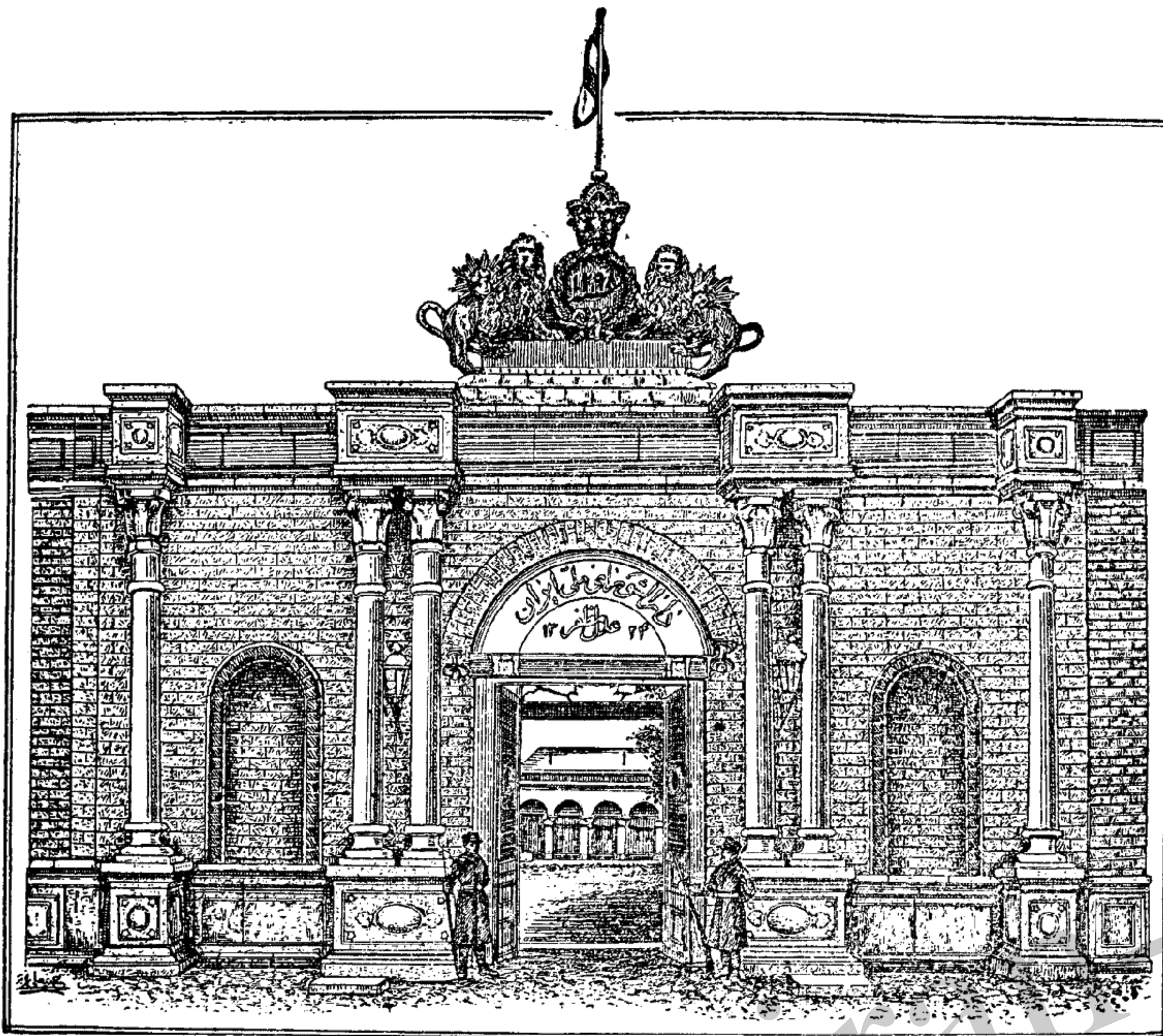

دوره ششم تقنینیه

<p>جلسه ۲۴۹</p>	<h1>مذاکرات مجلس</h1>	<p>شماره ۲۱۴</p>
<p>تاریخ تأسیس آذر ۱۳۰۵ جلسه سه شنبه ۸ خرداد ماه ۱۳۰۷ مطابق ۹ ذیحجه ۱۳۴۶</p>	<p>مندرجات فقط شامل مذاکرات مشروح جلسات مجلس شورای ملی خواهد بود پس از ختم هر جلسه کلیه مذاکرات در یک شماره منتشر میشود. مطبعة مجلس</p>	<p>قیمه اشتراك داخله ایران سالیانه ده نومان خارجه « دوازده نومان قیمه تک شماره یک قران</p>

فهرست مندرجات

ردیف	عنوان	از صفحه	الی صفحه
۱	مذاکره و شور اول نسبت بخر کبیسون فوائد عامه راجع به احداث و امتیاز تراموای عمره و عبادان به آقای موقر و ختم شور اول	۴۵۱۱	۴۵۲۱
۲	شور ثان نسبت بخر کبیسون فوائد عامه راجع به امتیاز حفر چاه های آرتزین در یزد به آقا محمد رشتی و تصویب آن	۴۵۲۱	۴۵۲۷
۳	تصویب عهد نامه ودادیه و تأمینیه منعقدہ بین دولتین ایران و افغانستان	۴۵۲۸	۴۵۲۸
۴	تصویب عهد نامه مودت و قرار داد تجارنی منعقدہ بین دولتین ایران و هستان	۴۵۲۸	۴۵۲۸
۵	مذاکره نسبت به لایحه دولت راجع باستخدام هفت نفر معلم برای اصلاح و تکمیل مدارس عالیہ	۴۵۲۸	۴۵۳۵
۶	عهد نامه و دادیه و تأمینیه منعقدہ بین دولت ایران و افغانستان	۴۵۳۵	۴۵۳۸
۷	عهد نامه مودت و قرار داد تجارت منعقدہ بین دولتین ایران و هستان	۴۵۳۸	۴۵۴۶
۸	قانون امتیاز انحصاری حق نفتیش و انتخاب محل حفر چاههای آرتزین در خاک یزد	۴۵۴۶	۴۵۴۷

مذاکرات مجلس دوره ششم تقنینیه

صورت مشروح مجلس سه شنبه ۸ خرداد ماه ۱۳۰۷ مطابق ۹ ذیحجه ۱۳۴۶

جلسه ۲۴۹

(مجلس دو ساعت و سه ربع قبل از ظهر
 ریاست آقای یونیا تشکیل گردید)
 (صورت مجلس یکشنبه ششم خرداد
 را آقای دولتشاهی قرائت نمودند)

غائبین با اجازه جلسه قبل
 آقایان : جمشیدی مازندرانی - آیت الله زاده خراسانی
 نگهبان - میر ممتاز - حیدری مگری - میرزا محمد تقی
 طباطبائی - امیر تیمور کللی - ارباب کبک خسرو شاهرخ

افسر - آقا زاده سبزواری - محمد تقی خان اسعد -
مخبر فرهنگ - آقا میرزا هاشم آشتیانی - بهار - امامی
خوئی - ثقة الاسلامی - جهانشاهی - لبقوانی - اسکندری
ملك آرائی - میرزا عبدالحسین کرمانی - ابراهیمی
مولوی - سلطان محمد خان عامری -

غائبین بی اجازه جلسه قبل

آقایان : اسدی - ذوالقدر - دکتر طاهری - اعظمی
قوام شبرازی - مهدوی - مقدم - عباس میرزا -
احشام زاده - حاج حسن آقا ملك - محدودی میرزا
فرشی - عدل - جوانشیر - میرزا حسن خان وثوق
حاج غلامحسین ملك - محمود رضا - تقی زاده
دیر آمدگان با اجازه جلسه قبل

آقایان : مرتضی قلی خان بیات - ملك مدنی - افخمی
دیر آمدگان بی اجازه جلسه قبل
آقای حاج میرزا حبیب الله امین
رئیس صورت مجلس ایرادی ندارد ؟
(گفته شد خیر)

رئیس - صورت مجلس تصویب شد

رئیس - چند فقره پیشنهاد راجع بدستور رسیده
است قرائت میشود .
(بشرح ذیل خوانده شد)

پیشنهاد آقای اعتبار

پیشنهاد میکنم خیر کیسیون راجع به هفتصد و سی و
نه تومان و دو قران طلب چوبدار های سنکسر که به
معارف محل تخصیص داده اند جزء دستور شود .

پیشنهاد آقای فیروز آبادی

بنده پیشنهاد میکنم که لایحه خط آهن بین محمره و
عبادان در درجه اول ولایحه چاه آرتزین یزد در درجه
دوم جزو دستور شود

پیشنهاد آقای دکتر سنگ و بعضی از آقایان دیگر

امضاء کنندگان ذیل پیشنهاد میکنیم که لایحه شهریه
ورثه مرحوم عنایت الله خان که در قره تپه مقبول شده
است در درجه اول جزء دستور شود

رئیس - پیشنهادی هم از آقای بدر در جلسه گذشته
راجع به شهریه صدر الافاضل رسیده بود که باید رأی
بگیریم

دستی - شهریه کدام است ؟

مدرس - اینکار های مهم است که باید بگذرد
رئیس - آقای بدر

بدر - عرض کنم این خبر مدتی است آمده است
مجلس شورای ملی آقایان نمایندگان هم بنده به یکی
یکی شان عرض کردم موافقت کردند که این شهریه به
محل و جای خودش است و یکی از چیزهای خیلی لازم
است برای مملکت . مملکت همه چیز میخواهد . یکی
از آنها افاضل و مردمان صاحب فهم هستند که آنها
وجودشان برای جامعه است پول مفت نیست که بکسی
بدهند . این خبر آمده است خوبست آقایان موافقت
بفرمایند مطرح شود میل دارند رأی بدهند بدهند
میل هم ندارند رأی بدهند رأی ندهند در هر حال تکلیفش
معلوم شود

رئیس - آقای اعتبار

اعتبار - پیشنهادی را که بنده تقدیم کردم شهریه
نیست يك مدتی است چوبدار های دامغان از وزارت
مالیه طلب دارند یعنی اداره مالیه زیادتر از آنها
گرفته بود پس از مذاکرات بنا شد پس بدهند و آنها هم این
پول را تخصیص داده اند بمعارف محل و تقریباً هفت هشت ماه
است این خبر داده شده است و البته موقعش میگردد
خواهش میکنم آقایان موافقت بفرمایند يك رای بیشتریست
چند دقیقه وقت میخواهد که بگذرد

رئیس - آقای فیروز آبادی

فیروز آبادی - بنده نظر به اینکه مردم متوجه شوند
که ما همه اش کارهای خرجی نمیکنیم و کار های دخلی هم
مجلس میکند دو لایحه یکی خط آهن است بین محمره و
عبادان ، خط آهن تمام مملکت را رای میدهم که از قند و چای و شکر
پولی گرفته و صرف این کار بشود - الا خط آهن بین
محمره و عبادان بکنفر حاضر شده است که این خرج را
بکنند و يك پول هم از دولت نمخواهد و يك جرمانه عدت

هم از دولت نمخواهد بدون اینکه به قند و چای هم نمخورد
بشود خودش میخواهد خط آهن بکشد نمیدانم به چه
ملاحظه این نباید بگذرد ولی وقتیکه لایحه خرج می
آید زود زود میگردد این یکی یکی هم لایحه چاه آرتزین
یزد است که قریب یکسال است مذاکره اش در بین
میباشد و تا بحال در این مجلس نگذشته است اینهم يك
چیزی است که ما عقیده داریم فلاحت ایران را ترقی
بدهیم فلاحت ایران باید خوب بشود ما که کار دیگری نداریم
لا اقل يك درجه اهمیت باید برای فلاحت قائل شویم
اینهم نمیکردد و نمیدانم علت نگذشتنش چیست ؟ امید
وارم آقایان موافقت بفرمایند این دو لایحه منحصر که
مخالفی هم ندارد و به نفع مملکت است تمام شود که
دیگر آنها تشویق شوند و جاهای دیگر شروع کنند اگر
هم خدای نخواستہ موفق نشدند تازه مثل حالا میشود
به این ملاحظه بنده عقیده ام این است این دو لایحه
زودتر از مجلس بگذرد و بعد آقایان به کار های دیگر
پردازند .

رئیس - آقای دکتر سنگ

دکتر سنگ - عرض کنم پیشنهادی که بنده داده ام
و جمعی هم اظهار کرده اند بنظر بنده این دفعه سوم است
که پیشنهاد به مجلس شورای ملی شده است ولی بواسطه
اینکه لایحه مهم دیگری درین آمد این موضوع مطرح
نشد و چون برای نگاهداری ایام است که پدر عائله در
موقع انجام وظیفه مقتول شده است استدعا میکنم آقایان
توجه بفرمایند که این لایحه مطرح شود

رئیس - رأی میگیریم بدو با پیشنهاد آقای بدر
آقایانیکه موافقت قیام فرمایند .

(معدودی برخاستند)

رئیس - تصویب نشد . رأی گرفته میشود به پیشنهاد
آقای اعتبار آقایان موافقت قیام فرمایند
(چند نفر قیام نمودند)

رئیس - تصویب نشد . رأی میگیریم به پیشنهاد آقای
فیروز آبادی . اشخاصی که موافقت قیام نمایند

(اغلب برخاستند)

رئیس - تصویب شد . لایحه راه آهن مطرح است
آقای روحی

روحی - موافقم

رئیس - آقای دستی

دستی - عرضی ندارم

رئیس - آقای شبروانی

شبروانی - موافقم

بعضی از نمایندگان - مخالفی ندارد

رئیس - رأی میگیریم به شور اول در مواد آقایانیکه
موافقت قیام فرمایند

(اغلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد . ماده اول

(بشرح آتی خوانده شد)

ماده اول - مجلس شورای ملی بدولت اجازه میدهد
که امتیاز انحصاری ساختن و بکار انداختن خط تراموای
بین محمره و عبادان را مطابق شرایط و مواد ذیل به آقای
میرزا حسین خان موقر تبعه مسلم ایران که در مواد آیه
بنام صاحب امتیاز مذکور میشود واگذار نماید

رئیس - آقای آقا سید یعقوب

آقا سید یعقوب - موافقم

رئیس - آقای کازرونی

کازرونی - موافقم

بعضی از نمایندگان - مخالفی ندارد

رئیس - ماده دوم - قرائت میشود

(مضمون ذیل خوانده شد)

ماده دوم - صاحب امتیاز باید نقشه خط راه و طرز
ساختن آنرا مطابق اصول فنی در ظرف ششماه از تاریخ
تصویب امتیاز منضمماً بتوضیحات و اطلاعات کافی و مربوطه
به ایستگاه ها و نقاط انتهائی و کارخانه برق را در صورتی
که قوه محرکه برقی اختیار شده باشد) به وزارت فوائد
عامه تقدیم و وزارتخانه مشار الیه مکلف است پس از
وصول نقشه مذکوره در ظرف مدت یکماه موافقت و عدم

موافقت خود را کتبا اظهار دارد در صورتیکه در ظرف مدت مذکوره جوابی از طرف وزارت فوائد عامه به صاحب امتیاز داده نشود صاحب امتیاز مطابق نقشه که داده میتواند شروع به اجرای عمل نماید.

رئیس - آقای آقا سید یعقوب

آقا سید یعقوب - اینجا يك اصلاح عبارتی خواستم عرض کنم نوشته است (موافقت و عدم موافقت) باید نوشته شود (موافقت و یا عدم موافقت) کلمه (یا) افتاده است.

رئیس - ماده سوم

(برتیب ذیل قرائت شد)

ماده ۳ - از تاریخ تعیین تکلیف نقشه و طرز ساختمان را مطابق ماده دو منها در ظرف یکسال و نیم ساختن و بکار انداختن راه باید خانه پذیرفته باشد چنانچه صاحب امتیاز بدون اینکه مانع فورس مثری پیش آمده باشد هر يك از تعهدات مقرر در مواد دو و سه را انجام نداده باشد این امتیاز لغو و از درجه اعتبار ساقط خواهد بود.

رئیس - آقای آقا سید یعقوب

آقا سید یعقوب - بنده خودم عضو کمیسیون هستم و در وقتیکه بنده در آنجا بودم این لایحه تنظیم شده است اینجا نوشته شده است در ظرف يك سال و نیم این را انجام کند و من گمان میکنم بتواند در این مدت تمام کند و گمان میکنم بواسطه فشار هائی بوده است که در وزارتخانهها نسبت به يك امتیازاتی که ما میخواستیم بدهیم به اتباعمان وارد می آمده است که در تحت آن فشارها صاحب امتیازها ناچار میشدند قبول کنند و راجع به نقشه برداری می بینید الان دو سال است ما انقدر مهندس آورده ایم و انقدر ما را معطل کرده اند و کاری هم نکردند حالا اینجا بنده يك سال و نیم را پیشنهاد میکنم دو سال بشود گرچه بنده وکالت عموم را دارم نه وکالت شخصی را لیکن باین هم راجع به عموم میشود بنده که گمان میکنم در ظرف یکسال و نیم

این شخص موفق بشود هم نقشه بکشد هم خط آهن را دایر کند و این مدت خیلی کم است و بنده پیشنهاد میکنم دو سال بشود.

افشار - (مخبر کمیسیون فوائد عامه) - بنده پیشنهاد آقای آقا سید یعقوب را قبول میکنم.

رئیس - ماده چهارم

(مضمون ذیل خوانده شد)

ماده ۴ - عرض خط تراموای یعنی فاصله بین ریلها نباید از يك متر و وزن هر یارد از ریل اقل از سی پوند کمتر و خود ریل و سایر آلات و ادوات مربوطه به تراموای از جنس معیوب تهیه و تدارک شده باشد و قوه محرکه تراموای باید الکتریک یا بخار و یا سوخت داخلی بوده و در واگونها جای نشستن مسافران به اندازه کافی تأمین و حتی الامکان موجبات آسایش مسافران متناسب با مقتضیات آب و هوای آن ناحیه فراهم و همچنین در نقاط انتهائی خط تراموای و در صورت لزوم در امتداد آن به فواصل معینه توقفگاههای محفوظ برای مسافران ساخته شده و بطور کلی سرویس تراموای باید برای رفع حوائج عادی مسافرت و حمل مال التجار کافی بوده و به نسبت ازدیاد احتیاجات مزبوره توسعه پیدا کند بعلاوه صاحب امتیاز مکلف است که در حمل و نقل مسافر و مال التجاره کمال مواظبت را در سرعت و دقت را در اینکه هیچگونه ترجیح و تبعیضی نشود بعمل بیورد.

رئیس - آقای آقا سید یعقوب

آقا سید یعقوب - بنده موافقم.

بعضی از نمایندگان - مخالفی ندارد.

رئیس - ماده پنجم

(بشرح ذیل قرائت شد)

ماده ۵ - صاحب امتیاز میتواند از اراضی خاصه که در خط سیر تراموای واقع شده باشد برای عبور خط مزبور و ساختن توقفگاهها و ساختمانهای لازمه دیگر به مقداری که بر حسب تشخیص وزارت فوائد عامه

احتیاجات فنی و اداری آنرا تأمین نماید در طول مدت امتیاز مجازاً و بدون تأدیه قیمت استفاده نماید و چنانچه در اراضی خالصه واقع در خط سیر تراموای دایر یا مزروع و یا مشجر باشد صاحب امتیاز بایستی به قیمت عادلانه که مشابه با قیمت اراضی آن حدود باشد از دولت خریداری و یا برای تمام مدت امتیاز اجاره کند بعلاوه صاحب امتیاز میتواند هر مقدار اراضی متعلقه به اشخاص را که برای رفع احتیاجات خود ضرور دارند با جلب رضایت مالکین و با شرایط مرضی الطرفین خریداری نموده و یا برای تمام مدت امتیاز اجاره نماید و در صورت حدوث اختلاف در قیمت بین مالکین اراضی و صاحب امتیاز موضوع اختلاف با تصدیق اهل خبره یا رعایت خصوصیات محلی صورت انجام خواهد گرفت.

رئیس - آقای آقا سید یعقوب

آقا سید یعقوب - در اینجا خواستم عرض کنم در کمیسیون انسان درست متوجه نیست ولی در مجلس متوجه میشود. اصل اصطلاح دایر و بانر است بانر آنجائی است که چیزی در آن احداث نشده باشد و دایر اعم است از اینکه در جائی بنا باشد یا درخت غرس شده باشد یا مزروع باشد عرضم این است وقتی که لفظ دایر گفتیم کنایت میکند دیگر غرس اشجار شده باشد یا مزروع باشد تمام اینها در عنوان دایر هست خواستم عرض کنم که آن لفظ غرس اشجار شده باشد یا مزروع باشد زائد و غیر محتاج الیه است این را حالا در مجلس عرض کردم که در کمیسیون به آن توجه بشود.

رئیس - آقای شیروانی

شیروانی - بنده مخالف هستم بعد از يك موافق

رئیس - بفرمائید

شیروانی - عرض میکنم بعضی مسائل برای عادت می شود و در يك مواقعی که باید آن عادت رفع شود متوجه نمی شویم این را بنده در کمیسیون گفتم و باز هم در مجلس تکرار میکنم که هرگونه اختلافی بین افراد يك ملکیتی که دارای قوه

قضائیه و عدلیه است بروز کند بالاخره باید بهای قوه رجوع شود این اختلافات اعم است از اینکه کسی از کسی طلب داشته باشد یا يك کسی توی گوش کسی بزند بالاخره مرجع رسیدگی آن عدلیه است. چون بکوفتی قوه قضائیه مان شاید کامل نبوده یا وجود نداشته یا مثلاً شاید در خوزستان عدلیه وجود نداشته عادت کرده ایم که در قوانین و امتیازاتی که میدهیم بنویسیم هرگاه اختلافی بین صاحب امتیاز و صاحب اراضی پیدا شد وزارت فوائد عامه حق داشته باشد بیاید صاحب امتیاز یا صاحب اراضی را مجبور کند و بالاخره يك قانون غیر مشروع و يك قانونی که ارتباط به موضوع ندارد میگذرانند ایم که در امتیاز وقتی اختلاف بین دو نفر پیدا میشود بحکمیت رجوع شود و باین واسطه يك قسمت از قوه قضائیه را لغو کرده ایم در صورتیکه هرگونه اختلاف که در مملکت بین افراد راجع به هر موضوع پیدا میشود باید به مرجع رسمی خودش که عدلیه است مراجعه شود و بنده معتقدم که دیگر نباید این فورمول را بنویسیم و مطابق معمول مملکت هر اختلافی که بین طرفین واقع میشود باید رجوع شود به عدلیه.

رئیس - آقای آقا سید یعقوب

آقا سید یعقوب - این موضوع را آقای شیروانی در کمیسیون هم اظهار کردند ولی تصدیق بفرمایند که ما بقدر امکان باید در امتیازاتی که تابع داخله میدهیم برای تشویق او تسهیلات فراهم کنیم و در اینجا حکمیت را برای تسهیل ملاحظه کردیم.

دشتی - در عدلیه هم قانون حکمیت هست.

آقا سید یعقوب - اجازه بفرمائید. آن قانون حکمیت را بنده هم میدانم که حقیقه چه کاری کردیم و چه ضررها دارد! ولی در کلیه امتیازاتی که ما داده ایم همه اش را در موقع اختلاف رجوع به حکمیت کرده ایم برای اینکه تسریع شود و زودتر کارها بگذرد. در اینجا اثر ما بیائیم يك تبعه داخله که آمده است

امتیاز خواسته است (و انشاء الله موفق شود که این چهار فرسخ خط آهن را بکشد) آنوقت ما این را بیندازیم به جریان عدلیه خوزستان بعد هم چون طرف دولت است بیاید در مرکز مثل حکایت گیلان که تلفون کشیده بود و شبلات که آمد بهم زد جواب نمیدهند مرد که گیر کرده است در عدلیه آنوقت بیچاره مقرر هم توی سرش بزند و به او بگویند که چون طرف دولت است باید بروی آنجا آنوقت برای اینکه این شخص خواسته است چهار فرسخ خط آهن بکشد یک ترتیبی کرده ایم که بکلی از بین برود. بنده عقیده ام اینست که چون ما هنوز باب نهیلات را باز نکرده ایم یک تسهیلات بیشتری باید برای اتباع داخله بشود که اتباع داخله کاملاً مطمئن شوند مجلس و دولت با تسهیلات برای آنها موافقت میکند ما باید کاملاً قوه قضائیه را در این خصوصها از بین ببریم. این یکی، یکی هم اینکه قوه قضائیه یعنی چه؟ یعنی قاطع منازعات باشد اعم است از اینکه مراجعه به حکمیت کند یا محکمه باشد که چهار نفر در آن نشسته اند و رأی میدهند مقصود این است که خصومت ها را رفع کنند و از بین ببرد مطابق این قانون تراضی میکنند که دو حکم این کار را بکند و عقیده بنده این است که در اینجا بیش از اینهم صحبت نکنیم.

رئیس - آقای فیروز آبادی

فیروز آبادی - بنده هم با آقای آقا سید یعقوب موافقم.

بعضی از نمایندگان - مذاکرات کافی است.

رئیس - ماده ششم.

(بمضمون آتی خوانده شد)

ماده ۶ - نرخ کرایه تراموای در ششماه اول از تاریخ تأسیس برای هر ده کیلو متر مسافت از مبالغ ذیل تجاوز نخواهد کرد

مسافری درجه اول - ۲ قران

« درجه دوم - ۱٫۵ »

هست بفارسی تبدیل کرد هزار متر یا هزار گز شود رئیس - آقای فهیمی
فهیمی - مخالفت بنده در این ماده از این حیث است که تعیین نرخ برای مسافر در قانون خوب نیست البته دولت باید نظارتی برای تعیین نرخ بکند و در هر موقع با تقضای وقت نرخ را معین کند اما در قانون تصریح کردن و رأی دادن که مسافر چقدر بدهد هیچ مناسبت ندارد دولت در مواقع لازمه میتواند تغییر و تبدیل بدهد بعلاوه این امتیاز امتیاز بلدی و شهری است دولتی نیست سه فرسخ یا چهار فرسخ راه آهن در یک شهری جزء امور بلدی است ...

مقرر - در شهر نیست خارج شهر است.

فهیمی - بلدی به باید در اینکارها دخالت کند نه دولت و اگر ما بخواهیم در قانون نرخ را معین کنیم بنده بی مورد میدانم باید طوری کرد که دولت بتواند در موقع مداخله کند و نرخ را معین کند

مخبر - عرض کنم اگر غیر از آقای فهیمی که خوب آشنا به جریان کارهای ادارات هستند این فرمایش را میکردند بنده تعجب نمیکردم. بنده تصور میکنم اگر تعیین نرخ در اینجا نمیشد و صاحب امتیاز موفق میشد که خط آهن را بکشد آرزویم که میخواست در یکی از کمیسیونها برای نوشتن نظامنامه بنشینند بقدری طول میکشید که شاید مدت امتیاز تمام میشد و برای اینکه صاحب امتیاز دچار معطلی نشود ما این را در قانون معین کردیم بعضی از نمایندگان - مذاکرات کافی است
رئیس - ماده هفتم.

(بترتیب ذیل خوانده شد)

ماده ۷ - این امتیاز بهیچ نحو از انحاء به اتباع و مؤسسات خارجی قابل نقل و انتقال نخواهد بود ولی صاحب امتیاز مجاز است بر طبق قوانین مملکتی شرکت سهامی یا رعایت شرایط ذیل تشکیل داده و بمیزان سرمایه لازمه سهام منتشر سازد.

(الف) بیش از میزان صدی سی و سه سهام منتشره

باتباع خارجه فروخته نشده و در روی بقیه (۶۷ در صد) که قابل فروش باتباع داخله است باید قید شود که در صورت انتقال و فروش باتباع خارجه از درجه اعتبار ساقط است

(ب) - مرکز شرکت مزبور در خاک ایران واقع است و از هر حیث تابع قوانین ایران خواهد بود

رئیس - آقای آقا سید یعقوب

آقا سید یعقوب - بنده موافقم

بعضی از نمایندگان - مخالفی ندارد

رئیس - ماده هشتم

(بشرح آتی خوانده شد)

ماده ۸ - مؤسسات صاحب امتیاز در ظرف پنجاه سال این امتیاز از تأدیبه هر گونه عوارض و مالیات معاف و پس از انقضای مدت مزبوره مؤسسات مذکوره از حیث تأدیبه مالیات و عوارض مشمول قوانین عمومی مملکتی خواهد بود

رئیس - آقای آقا سید یعقوب

آقا سید یعقوب - اینجا دو نظر است یکی این است که حقوقی در این بین خواستم جواب آقای فهیمی را هم بدم که این مسئله ربطی به بلدی به ندارد چون اجازه کشیدن خط آهن از شهری است به شهری و مجلس باید اجازه بدهد نه این است که از حقوق بلدی باشد. این جواب حضرتعالی. اما اینکه در اینجا نوشته است که مالیات نباید بدهد. بنده عرض میکنم نسبت به مالیاتهایی که دولت میخواهد بگیرد بنده هم موافقم که معاف باشد ولی آنچه که راجع به عوارض بلدی است نباید معاف باشد. مثلاً این که به عبادات کشیده میشود از در آنجا عوارض بلدی در ایستگاه بخواهند قرار بدهند بادر محرمه که وارد میشود بخواهند یک عوارض بلدی بگیرند حق دارند برای اینکه این حق را بحسب قانون بلدی ما به بلدیها داده ایم اینست که نسبت به عوارض بلدی آن بنده مخالفم که ندهد. عوارض بلدی تابع شهر است که اگر بلدی

مال التجاره خرواری - ۲ قران
در انقضای مدت مزبور و پس از آن هر پنجاه سال یک مرتبه دولت در تعرفه تراموای تجدید نظر خواهد نمود ضمناً صاحب امتیاز میتواند هر موقعی که نرخ مقرر را کافی نداند ازدیاد آنرا از دولت تقاضا نماید در این صورت پس از تحقیقات لازمه و مراجعه به دفاتر محاسبات و مدارک تقاضای صاحب امتیاز نرخ مذکوره بمیزانی که مخارج مختلفه مؤسسه و منافع عادلانه صاحب امتیاز را تامین کند قابل افزایش خواهد بود

رئیس - آقای آقا سید یعقوب

آقا سید یعقوب - اینجا مخالفت بنده از این جهت است که میخواهم از موقع استفاده کنم که شاید مجلس با عقیده بنده موافقت کند که در کمیسیونهم عقیده خودم را پیش برم موضوع عنوان کیلو متر است که آیا میتوانیم به فارسی تبدیلش کنیم؟ بنده سؤال کرده گفتند ده کیلومتر فلان قدر میشود اگر ما فرسخ بگوئیم چه ترتیب میشود؟ خواستم مجلس یک توجهی بکنند که بقدریکه ما میتوانیم الفاظ خودمان را در قوانین بگذاریم مخصوصاً با اینکه ما قانون اوزان و مقادیر و اینها را گذرانده ایم بنده برای اینکه کیلومتر را میتوانیم کلمه فارسی بجایش بگذاریم مخالفت کرده که بعد اصلاح شود

رئیس - آقای فهیمی

فهیمی - بنده هم مخالفم

رئیس - آقای دشتی

دشتی بنده هم مخالفم

رئیس - آقای غلامحسین میرزا

غلامحسین میرزا - اینقسمتی را که آقای آقا سید یعقوب فرمودند راجع به کیلومتر در کمیسیونهم مذاکره شد و پس از آنکه دولت مسئله سیستم متریک را قبول کرده است کیلومتر هم جزء آنها هست ...

بکنفر از نمایندگان - خیر آقا کیلومتر است.

غلامحسین میرزا - این جزو مقیاسها است ممکن هم

خواست بگیرد باید بدهد.

رئیس - ماده نهم

(بشرح آتی قرائت شد)

ماده ۹ - صاحب امتیاز باید برای محاسبات خود دارای دفاتر قانونی منظمی باشد که در صورت احتیاج مأمورین دولتی بتوانند بآنها مراجعه نموده و تفتیشات مقتضیه را بسهولت انجام دهند

رئیس - آقای کازرونی

کازرونی - بنده وجود این ماده را زاید میدانم اگر راجع به نظامنامه ایست که بایستی در وزارت فواید عامه تدوین شود که يك دفتر منظمی داشته باشد و در حدود قوانین مملکتی اگر يك قانونی بما دادند که آن قانون الزام کند که يك دفتری بطور مطلق باشد ذکرش در اینجا لزوم ندارد در هر حال ذکر داشتن دفتر آنها در قانونیکه از مجلس میگذرد بکللی بی مورد میدانم بدیهی است باید دفتر داشته باشد و البته دوات هم میخواهد و دوات هم البته مرکب میخواهد قلم میخواهد. یا اینها را فراموش کرده اند یا باید اینها را هم قید کنند بالاخره اینها يك چیزهای زایدی است

مخبر - آقای کازرونی تصور میکنم در موقعی که متصدی تجارت بودند تقریباً معتاد بداشتن دفتر مرتبی نبودند. وقتی که ماصدی سه سهام را قرار دادیم که اتباع خارجه فروخته شود. وقتی که گفتیم پنجسال صاحب امتیاز از دادن مالیات مملکتی معاف باشد اینها را از روی چه مأخذی ما بتوانیم تشخیص بدهیم که عوائد صاحب امتیاز از این امتیاز چه بوده است. بالاخره باید مطابق يك دفتری باشد و دفتر هم باید مرتب باشد از اینجهت ناچار شدیم بنویسیم که باید دفتر مرتب داشته باشد

کازرونی - منشی هم میخواهد

رئیس - ماده دهم

(بشرح ذیل قرائت شد)

ماده ۱۰ - صاحب امتیاز میتواند لوازم تراموای را

بدون تأدیبه حقوق گمرکی و مالیات راه و هرگونه عوارض دیگری وارد نماید ولی برای استفاده از این معافیت باید صورت لوازمات مذکوره قبلاً بوزارت فواید عامه تقدیم دارد تا بر طبق آن دستور بعهده اداره گمرکات صادر گردد

رئیس - آقای آقا سید یعقوب

آقا سید یعقوب - اینجا باز برای تسهیل بود لیکن در اینجا يك عبارتی که وزارت فواید عامه را الزام بکند ندارد. و الا در اول نوشته است صاحب امتیاز میتواند ادوات را بدون تأدیبه حقوقی گمرکی وارد کند بعد نوشته که صورت بدهد به وزارت فواید عامه ولی يك الزامی که فواید عامه باید به اطلاع گمرک برساند نداده اینست که بنده خواستم تذکر بدهم که موافقت بفرمائید و يك کاپی بکنند که اگر وزارت فواید عامه عقب انداخت و صورت نداد این کار عقب نیفتد و يك چیزی نوشته شود که الزام کند وزارت فواید عامه را بدادن صورت. اینست که خواستم تذکر بدهم که این قید بشود.

رئیس - آقای کازرونی

کازرونی - بنده هم مخالفم

رئیس - بفرمائید

کازرونی - عرض کنم که مقصود این است که اگر چنانچه از لوازم و افزاری که محتاج الیه تراموای است بخواهد وارد کند از حقوق گمرکی معاف باشد این تشخیص با گمرک است ذکرش بعقیده بنده اینجا لزومی ندارد. رفتنش در وزارت فواید عامه و اجازه دادن وزارت فواید عامه با تراکم کارهای زیادی که دارد بنده خیال میکنم اسباب بطوء کار خواهد شد. اگر آن افزار و ادواتی که وارد می کنند غیر از چیزهایی باشد که محل احتیاج تراموای باشد. گمرک خودش تشخیص خواهد داد و بدون گرفتن حقوق گمرکی اجازه ورود نمیدهد در هر صورت وارد کردن اینچیز مواد را در اینقوانین بنده چندان لزومی نمی بینم

مخبر - خود آقای کازرونی عضو هستند نظر کمسیون این نبوده است که بصاحب امتیاز يك کارت بلائش داده شود که چیزهاییکه غیر از احتیاج تراموای است بیآورد مقصود این بوده است که يك اجازه داده شود که هر مقدار اشیاء و ادواتی که برای انجام این مقصود لازمست صاحب امتیاز بدون تأدیبه حقوق گمرکی بتواند وارد کند و برای اینکه گمرک هم بدانند چه اشیائی طرف احتیاج صاحب امتیاز است که وارد خواهد شد باید صورتش را بوزارت فواید عامه بدهد که بمالیه دستور بدهند که از آن اشیاء گمرک نگیرند و بالاخره باید دفتر خودش را مرتب نگاهدارد که چه مقدار اشیائی برای اجرای این امتیاز وارد شده است و مطابق قانون نباید از آنها چیزی گرفته شود

بعضی از نمایندگان - مذاکرات کافی است

رئیس - ماده یازده

(بشرح ذیل قرائت شد)

ماده ۱۱ - این امتیاز مانع اقدامات دولت برای کارهای راه آهن وسد سازی و نظامی نخواهد بود و پس از انقضای مدت آن دولت مخیر خواهد بود مؤسسات صاحب امتیاز را بقیمت عادلانه با تصدیق اهل خیره خریداری نموده و با اینکه صاحب امتیاز را مجاز بدارد که از مؤسسات خود آزادانه و بدون قید انحصار استفاده نماید در صورت اختیار شق ثانی هر موقعی که دولت بخواهد موضوع مذکوره را مجدداً بامتیاز انحصاری واگذار نماید چنانچه سررئیس تراموای آزاد صاحب امتیاز در آن موقع دائر باشد مشار الیه با تساوی شرایط نسبت بدیگران در اخذ حق امتیاز مقدم خواهد بود

رئیس - آقای آقا سید یعقوب

آقا سید یعقوب - موافقم

رئیس - آقای کازرونی

کازرونی - البته این امتیاز يك مدت معینی دارد وقتی که مدتش منقضی شد.

بکنفر از نمایندگان - مدتش کجا است؟

کازرونی - اگر نیست سؤال کنیم کجا است. پیشنهاد بدهید البته مدتش معین است...

موقر - سی سال است.

کازرونی - مدت که منقضی شد دیگر آنوقت امتیاز انحصاری از بین می رود. حالا ما اینجا ذکر کنیم که پس از انجام مدت دارای امتیاز انحصاری نیست؟ این معقول است؟ ما اینجا قید کنیم که وقتی منقضی شد بتواند آزادانه از مال خودش استفاده بکند؟ بنده تمام این مواد را زاید میدانم و اگر تراضی پیدا شد دولت میتواند از ایشان بخرد. البته اگر تراضی شد قبل از اتمهای مدت هم دولت میتواند بخرد. در هر صورت بنده گمان میکنم بسیاری از این مواد زائد است و همچو عبارات زائیدی را از مجلس گذرانیدن گمان نمیکم لزوم داشته باشد

مخبر - بنده عقیده ام این است که آوردن این لایحه اصلاً لازم نیست برای این که کسی که يك راه آهنی بیآورد و برای داخلی بکشد کسی مانع از پیشرفت او نمیشود پس این امتیاز لازم نیست و بناءعلیه اساساً آوردن لایحه دیگر لزوم نخواهد داشت این شخص که دارای این امتیاز میشود مطابق این امتیاز رفتار می کند و در مدت امتیاز مؤسسات این آدم آزاد است و کاملاً میتواند از مؤسسات خودش استفاده کند لیکن اگر يك شخص آمد و تقاضای يك امتیازی کرد برای اینکه آن تقاضا کننده بعدی اینکار را خراب نکند بالاخره این شخص حق تقدم میخواهد و از این نقطه نظر بنده تصور میکنم خوبست آقا موافقت بفرمائید و این اندازه هم اشکالی ندارد

رئیس - آقای فیروز آبادی

فیروز آبادی - عرضی ندارم

رئیس - آقای بیات

مرضی قلیخان بیات - این قانون طوری تنظیم شده که قسمت های اصولی آن از بین رفته اولاً نوشته پس از ختم مدت فلان ترتیب شود اما هیچ مدت ندارد

معلوم نیست درجه ماده مدت معین میشود و چه مدتی دارد از کی باید اجرا شود بعقیده بنده باید کمیسیون در این خصوص دقت کند زیرا اصلاً مدت معین نیست. ثانیاً در این قسمت اخیر که نوشته پس از انقضای مدت حق تقدم خواهد داشت بنده این را زاید میدانم. زیرا وقتی که این مدت تمام شد دیگر بعد ازین نیایستی ما خودمان را زیر یک قیدی بگذاریم. علت ندارد بجهت اینکه اگر مدت یک امتیازی سر رفت دیگر بعدش باید آزاد باشد و هرکس خواست امتیاز بگیرد بعد از گذشتن این امتیاز بتواند بگیرد. دولت هم اگر خواست بتواند بدهد. دیگر ما هم حق نداریم از حالا برای سنوات بعد یک قید هائی را بنویسیم بعلاوه در موقع البته دولت این رعایت را خواهد کرد ولی در قانون نوشتن بعقیده بنده صحیح نیست.

آقا سید یعقوب - چه عیبی دارد؟

رئیس - آقای شبروانی

شبروانی - مخالفم.

رئیس - آقای آقا سید یعقوب

آقا سید یعقوب - این مسئله که آقای بیات فرمودند در مسئله مدت گمان میکنم در کمیسیون اینطور در نظر بود که سی سال باشد بهر صورت بنده عضو کمیسیون هستم و آقای مخبر که هستند مستحضریم عرض میکنم مدت آن سی سال است حالا اگر سقط در عبارت شده باشد نمیدانم نگاه نکردم چون ملغف شدید که این لایحه جزء دستور نبود یک دفعه رأی داده شد که جزء دستور شود و لایحه هم پیش بنده نبود. اساساً پیشنهادی هم که دولت کرده بود مدت سی سال بود راجع بان اشکالی نیست اصلاح میکنیم و در کمیسیون درست میکنیم و اما راجع بقسمت ثانی که فرمودید حق تقدم نباید بشود عرض میکنم که حق تقدم باید باشد به علت اینکه یک کسی که امروز آمده است اقدام کرده است و شروع کرده است باینکار هر گونه تشویق نسبت باو باید بشود و البته باید قید کنیم که بعد از اتمام مدت

اگر دیگری هم امتیاز بخواند با تساوی شرایط این شخص حق تقدم داشته باشد. چرا؟ برای اینکه مردم تشویق بشوند بیایند امتیازات بگیرند و مملکت ما آباد بشود و ما ناچاریم تسهیلات و تشویقات از هر جهتی که هست بکنیم. و آن را بر روی افراد مملکت باز کنیم ضرری ندارد دیگر

رئیس - آقای شبروانی

شبروانی - تصور میکنم همانطور که آقای آقا سید یعقوب هم فرمودند اشتباهاً جمله اول ماده دوم حذف شده است و اینجمله را آقای مخبر باید اصلاح کنند ولی اینکه گفته میشود حق تقدم گمان میکنم در ماده یک حق تقدم صریحی نباشد دولت را مخبر کرده اند که میتواند حق تقدم را بصاحب امتیاز بدهد با اینکه اشیائی که دارد به رضای خریداری نماید. در حقیقت از این ماده منظور این بوده است که اشیاء و ادوات صاحب امتیاز بلا تکلیف مانند در آخر مدت. حالا اگر آقایان در عبارت می بینند که چیزهائی است که باید اصلاح شود پیشنهاد فرمایند.

بعضی از نمایندگان - مذاکرات کافی است

رئیس - ماده دوازده

(بشرح آن خوانده شد)

ماده ۱۲ - هرگاه صاحب امتیاز بخواند از اتباع خارجه مهندسين استخدام نماید باید قبلاً نظریات وزارت فوائد عامه را در قسمت تابعیت آنها جلب و بموجب ماده صریحی بقید فسخ کتبات و تعقیبات قانونی آنها را ملزم نماید که بهیچ وجه در امور سیاسی و مذهبی مداخله ننموده و از قوانین و مقررات مملکتی تخلف نمایند.

رئیس - آقای فیروز آبادی

فیروز آبادی - بنده از آنجا که نظر دارم همه قسم تسهیلات باشخاصی که در داخله امتیاز میگیرند و باعث آبادی مملکت میشوند باید فراهم کرد و از نظر اینکه این شخص صاحب امتیاز خودش یک شخص قانونی است

و دارای مزایای علمی و اخلاقی است عقیده دارم اینجاده در این قانون ملغی شود بجهت اینکه این قبودی که در اینجاده شده است ممکن است تولید اشکال و زحمت میکند و این راهم عرض میکنم اگر اشخاصی غیر از دولت نخواهند کاری بکنند و آن کار را از پیش ببرند اینقدر زحمت برایشان نیست که برای دولت هست زیرا آن شخص خودش صاحب مال است و دلسوزی میکنند. مهندس صحیح می آورد که بدرد کارش بخورد و این مهندس هم بهمان اندازه که ما خیال میکنیم نباید مهم باشد شاید یکی از این مهندسی را که برای راه آهن آورده اند بتواند ببرد آنچه را یک نقشه بکشد و این کار را بکند. باین ملاحظات بنده این ماده را زاید میدانم و خوبست آنرا لغو کنند بعلاوه هر کس وارد مملکت ما بشود تابع مقررات ما هست و لازم نیست اینجا قید شود

رئیس - آقای روحی

روحی - مخالفم

رئیس - آقای کازرونی

کازرونی - بنده بعکس آقای فیروز آبادی با این قیدی که آن مهندس که از خارجه استخدام میشود و از عناصر خارجی است باید بصورب و اجازه وزارت فوائد عامه باشد کاملاً موافقم و اصلاً چه دلیل دارد که ما یک چنین اجازه بدهیم؟ شاید صاحب امتیاز یک وقت اتفاقاً بر حسب تصادف و تصادم در یک محظوری گرفتار شد. ما چرا رفع محظور را بواسطه این ماده از او نکنیم؟ فقط در یک قسمت این ماده بنده مخالفم آنجائی که میگوید التزام از شان بگیرند که در امور سیاسی و غیره دخالت نکنند. این مسئله مال آن وقتی است که تکلیف دولت ایران مشخص و معین نبود یعنی کابیتولاسیون لغو نشده بود. امروز که کابیتولاسیون لغو شده است ذکر این مطالب را آنهم در یک ماده قانون و از مجلس گذراندن بنده خیلی بیجا و بیمورد میدانم و اگر هم لازم باشد مربوط به نظامنامه است و بنده میخواهم پیشنهاد کنم از بعد از

(جلب نماید) الی آخر ماده حذف شود مخبر - اولاً آقایان تصدیق میفرمایند که تاریخ طبع این لایحه قبل از الغاء کابیتولاسیون بوده است بناء علیه نمیشد این را موکول کرد بیک ترتیبی که بعداً تصویب میشود. البته این قضیه در شور ثانی اصلاح میشود ولی اینکه صاحب امتیاز باید نظر دولت را در استخدام مهندس جلب کند ممکن است موجبات تسهیل برای خودشان فراهم شود و بنده عقیده ام این است اگر این کار را نکنند شاید در آتی به اشکالاتی برای مملکت تولید شود. بناء علیه خوب است آقایان همین ترتیب موافقت فرمایند و آن قسمتی هم که تابع مقررات مملکتی باید باشد اصلاح خواهیم کرد و قانونی هم هست ولی در خصوص استخدام مستخدمین خارجه موافقت فرمایند که جلب نظر دولت بشود زیرا لازم است.

بعضی از نمایندگان مذاکرات کافی است

رئیس - ماده سیزده

(بشرح آنی خوانده شد)

ماده ۱۳ - ساختن خط باید طوری انجام شود که بهیچ وجه مانع جریان منظم آبهای معمولی از قبیل رودخانهها و انهار و چاهها و غیره که برای شرب اهلی یا مشروب کردن اراضی و یا مقاصد زراعتی و مکانیکی بکار میبرود نشده و هرگاه صاحب امتیاز برای احداث خط مجبور شود که مجاری آنها را تغییر دهد مخارج آن و هرگونه خسارتیکه از این راه متوجه صاحبان آنها گردد بعهد خود صاحب امتیاز خواهد بود.

رئیس - آقای دشتی

دشتی - این لایحه کاملاً ما را به دراز نویسی هی قدیم یادآوری میکند. یک راه آهن چارفرسخی را میخواهند امتیاز بدهند بیکی از اتباع داخله. اینهمه طول و تفصیل ندارد باید یک ماده بنویسید که این امتیاز را دادیم به آقای موقر و نظامنامه آنرا وزارت فوائد عامه مینویسد. دیگر تمام این جزئیات را توی لایحه قید کردن موضوع ندارد

دیگر اینکه این ماده سبزه از همه مضحك تر است این مثل مسائل فرضی است که برای حساب به بچه ها میدهند که اگر فرض کنید سر یک کوهی صد هزار من علف داشته باشد و هر علفی صد دانه داشته باشد آنوقت چقدر خواهد شد؟ مجاری آنها! عملیات میکائیکی اینها یعنی چه؟! این مطالب واضح و روشن است این قانون وقتی که میگردد اسباب مضحکه میشود.

رئیس - آقای آقا سید یعقوب

آقا سید یعقوب - مخالفم

رئیس - آقای روحی

روحی - مخالفم

رئیس - آقای کازرونی

کازرونی - بنده فقط میخواهم باین عنوان جواب آقا را بدهم که اگر تشریف داشتید و اصل لایحه را که پیشنهاد کرده بود میدیدید مخالفت با ایرت کمیسیون نمیگردید ما خودکشی کردیم بعد از دو مرتبه تجدیدنظر و هزار مخالفتها کوناهش کردیم، کوچکش کردیم، مختصرش کردیم، شما هنوز هم ناراضی هستید. خیلی خوب پیشنهاد کنید در تجدید نظر عباراتش کوتاه تر خواهد شد

رئیس - ماده چهارده

(بشرح ذیل خوانده شد)

ماده ۱۴ - هرگونه اختلاف راجعه بمواد این امتیاز بین دولت و صاحب امتیاز مادام که مراجع مخصوص برای رسیدگی باین قبیل اختلافات تشکیل نشده است بطریق ذیل بحکمیت ارجاع میشود هر يك از طرفین بککنفر حکم تعیین حکمین مزبور قبل از شروع رسیدگی حکم ناک را تعیین رأی حکمین و در صورت عدم توافق نظر آنها رأی اکثریت قاطع خواهد بود

رئیس - آقای باستانی

باستانی - در این ماده نوشته شده که اختلاف اگر بین دولت و صاحب امتیاز پیدا شود مادام که مراجع مخصوص برای رسیدگی باین قبیل اختلافات تشکیل نشده است . . . . . اولاً این عبارت بر خلاف قانون اساسی

است. مرجع رسمی هر گونه نظامی و هر شکاتی و هر مناقشه عدلیه است و علاوه بر این قانون گذشته است که دعوی دولت بر مردم و مردم بر دولت با عدلیه است نمیدانم چرا در جراید اعلان نشده است. وقتی که يك چنین قانونی گذشته از کمیسیون عدلیه و اختیار داده شده است به عدلیه که دعوی دولت بر مردم و دعوی مردم بر دولت را باید رسیدگی کند اینگونه دعوی هم باید برود به عدلیه و در اینجا نوشتنش لزومی ندارد

رئیس - آقای روحی

روحی - بنده هم مخالفم

رئیس - آقای آقا سید یعقوب

آقا سید یعقوب - آقای باستانی که حقیقه اعلم لعلم است در قانون تعجب کردم که در این قانون این فرمایش را میفرمایند! فرق است بین نظم و اختلاف مرجع نظامات عمومی عدلیه است نه مرجع اختلاف. مثلاً اختلاف در فهم قانون با اختلاف در عهدنامه ها که میشود اینها بروند عدلیه؟ درست است که عدلیه مان محکم است ولی این مسائل راجع است به شورای دولتی اختلاف در قانون نباید بعدلیه برود. دولت هم که پیشنهاد کرده بود از این نقطه نظر بود. اینجا عنوان تظلم نیست برای اختلاف در فهم مواد قانون است اما آن مسئله را هم که فرمودند به کمیسیون عدلیه اختیار داده شده است که قوانینی که اختلاف در فهم قانون غیر از عنوان مظلومیت و تظلم است در هر صورت این يك ماده است که در تمام قوانینی که ما از مجلس گذرانده ایم نسبت به عهدنامه ها نسبت بامتیازات، که اگر اختلافی در فهم مواد واقع شد بطریق حکمیت رفع شود

رئیس - آقای روحی

روحی - عرض کنم اصل نظر آقای آقا سید یعقوب در اختلاف است. دو نفر مثلاً در يك حساب اختلاف پیدا میکنند او میگوید بده او میگوید نمیدهم باید برود عدلیه تظلم کند اختلاف هر چه باشد منشاء تظلم عدلیه است آقای

باستانی اظهار داشتند اینجاده بکلی بی مورد است و دو ماده قبل آنها هم بی مورد بود منتهی وقت به بنده نرسید. قانون حکمیت دارید که از مجلس گذشته است. شما دولت را مجبور کنید که برود به عدلیه و حقوق مردم تضییع شود. هر کجا که يك دعوائی باشد که يك طرف دولت باشد يك نفر حکم معین میکنند برفع دولت تمام خواهد شد ولی محکمه عدلیه این کار را نمیکند محکمه عدلیه مرجع رسیدگی به این کارها است و من قطع دارم ازین به بعد هر قضیه که بعدلیه ارجاع بشود صدی دو برفع دولت تمام شود و حتماً دولت را محکوم میکند. ولی محاکمات شخصی که در وزارت آنها تشکیل میشود بالاخره بضرر صاحب امتیاز تمام خواهد شد و برفع دولت. و این رأی صاحب امتیاز را ازین میبرد خوبست موافقت بکنند این قسمت حذف شود

بعضی از نمایندگان - مذاکرات کافی است

رئیس - ماده ۱۵

(بشرح ذیل خوانده شد)

ماده ۱۵ - وزارتین مالیه و فوائد عامه هر يك در حدود وظیفه خود مأمور اجرای این قانون هستند

رئیس - آقای روحی

روحی - موافقم

رئیس - آقای کازرونی

کازرونی - موافقم

رئیس - آقای فهیمی

فهیمی - بنده در این ماده عرض ندارم

رئیس - رأی میگیریم بشور دوم آقایانیکه شور دوم را تصویب میکنند قیام فرمایند

(اکثر قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد. شور دوم لایحه چاه آرتزین

مطرح است ماده اول

(بشرح ذیل خوانده شد)

ماده اول - مجلس شورای ملی بدوات اجازه میدهد که امتیاز انحصاری حق تفتیش و انتخاب محل حفر

چاههای آرتزین را از تاریخ تصویب این امتیاز تا اقصای مدت چهار سال در تمام خاک بزد آقا محمد رشتی تبعه مسلم ایران ساکن بزد که در مواد آتیه بنام صاحب امتیاز مذکور میشود واگذار نماید

رئیس - آقای دکتر سنک

دکتر سنک - عرضی ندارم

رئیس - آقای ملک مدنی

ملک مدنی - در این ماده عرضی ندارم

بعضی از نمایندگان - مخالفی ندارد

رئیس - رأی میگیریم به ماده اول آقایانیکه تصویب میکنند قیام فرمایند

(عده کثیری برخاستند)

رئیس - تصویب شد ماده دوم

(بشرح ذیل خوانده شد)

ماده ۲ - صاحب امتیاز مکلف است بوسیله استخدام متخصصین لایق و بکار بردن اصول علمی و حاضر نمودن ماشین آلات و ادوات کافی وسایل کامل حصول نتیجه را فراهم نماید

رئیس - آقای رفیع

رفیع - موافقم

رئیس - آقای آقا سید یعقوب

آقا سید یعقوب - موافقم

جمعی از نمایندگان - مخالفی ندارد

رئیس - آقایانیکه ماده دوم را تصویب می کنند قیام فرمایند

(اکثر قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد ماده سوم

(بشرح آتی قرائت شد)

ماده ۳ - صاحب امتیاز متعهد هست منتهی در ظرف دو سال اول مدت امتیاز تفتیشات لازمه را توسط متخصصین فنی بعمل آورده و نقشه اراضی را که بری حفر چاه آرتزین مناسب میداند بمنوان (اراضی منتخبه) تهیه نموده و بوزارت فوائد عامه تقدیم دارد

رئیس - آقای رفیع

رفیع - موافقم

رئیس - آقای آقا سید یعقوب

آقا سید یعقوب - موافقم

رئیس - آقای کازرونی

کازرونی - موافقم

رئیس - آقایانی که ماده سوم را تصویب میکنند قیام فرمایند

(اکثر برخاستند)

رئیس - تصویب شد. ماده چهارم

(شرح ذیل خوانده شد)

ماده ۴ - از ابتدای سال سوم از تاریخ اعطای امتیاز حوزه امتیاز عبارت از اراضی منتخبه خواهد بود که نقشه آنها بدوات تقدیم شده است و چنانچه صاحب امتیاز در ظرف چهار سال از تاریخ اعطای امتیاز بجز یک چند حلقه چاه آرتیزن و بدست آوردن آب در اراضی منتخبه موفق شود امتیاز انحصاری حفر چاه آرتیزن در اراضی منتخبه تا انقضای مدت ۲۵ سال از تاریخ اعطای امتیاز متعلق به مشار الیه خواهد بود

تبصره ۱ - صاحب امتیاز مکلف است در صورت لزوم هر پنج سال لا قبل بکفر یک چاه جدید در اراضی حوزه و امتیاز خود اقدام نماید

تبصره ۲ - در صورتیکه در ظرف مدت چهار سال مذکور در ماده ۴ صاحب امتیاز بحصول نتیجه مطلوب، و بدست آوردن آب موفق نشود حق انحصار ملغی خواهد بود لیکن مشار الیه میتواند در صورتیکه مایل باشد بطور آزادانه و بدون قید انحصار عملیات خود را ادامه دهد

رئیس - آقای رفیع

رفیع - موافقم

رئیس - آقای آقا سید یعقوب

آقا سید یعقوب - موافقم

رئیس - آقای کازرونی

کازرونی - عرض میکنم بکفدري دقت کنید ببینید

این امتیاز گیرنده را تا چه اندازه و بچه عناوین گرفتار میکنند. گانه يك مالی است و این معطل مانده است و عجزاً اعطا میشود باین آدم و باید عجله کرد که اگر چنانچه در رأس این مدت این شخص نتوانست استفاده کند از او استرداد شود و بدیگری بدهیم بجهة استفاده. اما منظور بدست يك بیچاره برایش يك فکری پیدا شده است که برود آنجا زحمت بکشد بخارجی بکند آب تهیه کند. در اینجا نوشته است اگر چنانچه بعد از چهار سال این آدم که چاه حفر کرده آب عیدیش نشد بکلی امتیازش باطل است! در صورتیکه ممکن است این اراضی را که انتخاب کرده است يك چاهی را حفر کند و آب نداشته باشد. خوب بیرون جای دیگر حفر میکند شاید موفق شود. من تمیذاتم دلسوزی برای امتیاز گیرنده میکنم که مبادا برود جای دیگر حفر چاه بکند و باز هم موفق نشود و ضرری نا بخود و باری این است که ضرری متوجه دولت نشود. در هر صورت الغای امتیازش در صورتیکه نه حفر يك چاه بعد از چهار سال موفق نشد بکند. هر چه فکر میکنم دلیلی برایش نمی بینم. بعد از چهار سال چاه حفر کرد و دید نشد اجازه داشته باشد برود جای دیگر چاه حفر کند آنجا هم نشد جای دیگر حفر بکند. با پول خودش با مال خودش بتوسط متخصصین میخواهد سعی بکند آبی بیرون بیورد اینقدر چرا او راداره ضیقه میگذارد؟ چرا اینقدر سخت گیری میکنید؟ فکر کنید بعد از آنکه امتیازش را لغا کردید چه نفعی بشما عاید میشود؟! آخر اینها چیست؟ این را هم عرض کنم که کمیسبون خیلی خود کشی کرده است تا باین درجه رسانده است تحدیدش کرده است و لا اول نمی دانید چه بود.

رئیس - آقای حاج آقا رضا رفیع

حاج آقا رض رفیع - آقای کازرونی اغلب حکم

بشخص می کنند و ملاحظه نوع را نمی کنند امتیاز

برای مملکت داده میشود اهالی مملکت را هم باید در

نظر گرفت آقا خود صاحب امتیاز با میل و رغبت خودش

آمده است قبول کرده است ما که اینجا رقم قتل او را نمی خواهیم بنویسیم می فرمایند که اگر در مدت چهار سال کار کرد و موفق نشد چطور باید بشود هیچ طور مملکت را که میشود معطل گذاشت امتیاز میدهند يك کس دیگر بالاخره این آدم آزاد است تا چهار سال دیگر هم می تواند کار کند ولی در باب امتیاز دادن باید مشخص که مملکت را نباید معطل گذاشت مردم دیگر هم باید کار کنند امتیاز می خواهند بگیرند او طلب میشوند و چهار سال هم شاید زیاد است و ممکن است دو ساله هم آب در بیاورند خوب است آقا موافقت فرمایند که کار برای مملکت بشود نه برای اشخاص

جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی است

رئیس - رأی میکنیم بماده چهارم. آقایان موافقین

قیام فرمایند

(اکثر قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد. ماده پنجم

(شرح ذیل قرائت شد)

ماده پنجم - ساحت امتیاز بجز است برای عملیات فنی این امتیاز متخصصین خرجه استخدام نماید مشروط بر اینکه راجع بتابعیت آنها قبلاً موافقت نظر وزارت فوائد عامه را جلب نموده و شرایط استخدام آنها را نیز با اطلاع وزارت فوائد عامه برساند و غیر از متخصصین مزبور کلیه کارگران و مستخدمین که برای اجرای این امتیاز و اداره مؤسسات مربوطه بآن استخدام میشوند باید منحصرأ از اتباع داخلی باشند.

تبصره - وزارت فوائد عامه مکلف است نظر ثبت و منقح خود را در ظرف یکماه بعد از حصول پیشنهاد راجع بتابعیت متخصصین مذکور با اطلاع صاحب امتیاز برساند.

رئیس - آقای آقا سید یعقوب

آقا سید یعقوب - خوب است آقای مخبر توجه فرمایند

این جا باز نوشته شده است نظر مثبت و منقح خود را

باید نوشته شود وزارت فوائد عامه مکلف است نظر

مثبت و منقح خود را

مخبر - اضافه شود

رئیس - (با) اضافه میشود. رأی میکنیم بماده

پنجم. این اصلاح آقایان موافقین قیام فرمایند

(اکثر برخاستند)

رئیس - تصویب شد. ماده ششم

(این قسم قرائت شد)

ماده ۶ - حفر چاه واحداث بحری در اراضی که

دارای مالکین خصوصی باشد موکول برضایت مالکین

است ولی دولت مراقبت خواهد کرد که از طرفین

اجتماعی اعمال نیاید

رئیس - مخالف ندارد؟

(گفتند خیر)

رئیس ری میکنیم باین ماده آقایانی که تصویب می

کنند قیام فرمایند.

رئیس - تصویب شد. ماده هفتم

(این قسم قرائت شد)

ماده هفتم - انتقال این امتیاز به رسم بدولت

و یا اتباع خارجی ممنوع است در صورت تخلف امتیاز

ملغی مؤسسه و یا موسساتیکه بتابع خارج منتقل می

شود ضبط خواهد شد

رئیس - آقای روحی

روحی - عرض کنم که بنده درشور اول اگر نظر

آقای مخبر محترم باشد ممناعت کرده حالا هم بهمان حال

مخالفت باقی هستم. عرض کنم که مملکتی که از هر حدیث

مستقل واقع شد نباید از این چیزها بترسد.

ما در مملکت مان سرمایه قوی و کافی برای رسیدن بمقاصد

مان نداریم و باید از سرمایه خارجی استمداد کنیم بنده

کاملاً موافقم که ما صدی چهل و نه بخارجدها امتیاز

بدهیم شرکت بدهیم.

شیروائی - صدی صد

روحی - این چه وحشتی است که ما را گرفته است.

ما باید اکثریت را با رأیان بدیم ولی از سرمایه خارجی هم باید استفاده کنیم بگذاریم آنها هم بیایند سرمایه بیاورند این جا این هراس بی مورد برای چیست؟ شما هم مثل سایر دنیا رفتار کنید. الان در آلمان که از مالک بزرگ و عظیم لشان دنیا است و از ملل اول دنیا بشمار میرود سوخت شهر برلن را یک کمپانی انگلیسی اداره میکند در موقع جنگ بین المللی هم باقی بود و کارش را اداره میکرد و بواسطه قدرت دولت هیچگونه دخالتی در امور سیاسی نداشت همه جای دنیا اینطور است در امریکا اینطور است در خود انگلستان این طور است همه دنیا با هم معاضدت می کنند ما می چسبیده ایم که این شخص باید خودش تنها این چاه را بکند! هرگز نمی تواند. این تعارف است ما باید سعی کنیم که صدی ۵۱ سهام مال ایرانی باشد و صدی ۴۹ مال خارجی که هر یک از ملل بخواهند بیایند سرمایه بیاورند قبول کنیم و از منابع زوت دنیا استفاده کنیم. اینها ابداً تأثیری و نسی ندارد که اینقدر ما وحشت می کنیم. در تمام دنیا این عمل واقع میشود. این عقیده بنده است و در آئیه دنیا بمنشان خواهد داد که ما چاره نداریم جز اینکه از علم و توانائی و سرمایه ملل دنیا استفاده کنیم

مخبر - نا اندازه فرمایش آقای روجی - صحیح است بهیچوجه مانعی نیست که ما از سرمایه خارجی و از معلومات آنها استفاده کنیم. ولی این را آقا باید تصدیق بفرمایند که ما نمی توانیم اتباع خارجی را سرمایه داران داخلی ترجیح بدیم. دنیا اینکار را دیگر نکرده است. آمریکا که متمولترین ممالک دنیا است امتعه که در داخله خودش می سازد در مقابل امتعه خارجی که با آن میخواهد رقابت کند همیشه قوانینی وضع میکند و حتی المقدور آن امتعه داخلی را تشویق میکند که پول مملکت خارج نشود و کارگر خودش در مملکت کار کند. این جا بالاخره یک آدمی آمده است امتیازی می خواهد که یک کاری بکند شرکت سهامی هم که تشکیل نداده است که از سرمایه خارجی استفاده کند ما که نمیتوانیم

او را مجبور کنیم شرکت سهامی تشکیل بدهد البته اگر سرمایه خارجی بیاید و ایشان هم بخواهند از آن استفاده کنند مانعی نخواهد داشت

رئیس - آقای باسائی
باسائی - این ماده يك اصلاح عبارت لازم دارد. در عبارت نوشته است که این امتیاز هر اسم و رسم بدولت یا اتباع خارجی « دولت » مطلق نوشته شده اگر چه مقصود دولت خارجی است ولی عبارت این را نمی رساند و رافی نیست اینطور ممکن است فهمیده شود که مقصود دولت خودمان است و حال آنکه منظور این نیست و بنده عقیده دارم که نوشته شود بدولت خارجی و اتباع خارجی

مخبر - ضرری ندارد
رئیس - اضافه میشود آقایانی که این ماده را با اصلاحی که شد تصویب می کنند قیام فرمایند
(اکثر قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد ماده هشتم
(بشرح آتی قرات شد)

ماده هشتم - چنانچه اختلافاتی راجع بمواد این امتیاز بین دولت و صاحب امتیاز تولید شود بطریق حکمیت قطع و فصل خواهد شد

رئیس - آقای عمادی
عمادی - عرض کنم که بعد از تکمیل امور قضائی و امور محاکمه مان این قضیه را در قانون نوشتن اصلاً بی معنی است باید برود بمحاکم عدلیه آنچه را که محکمه حکم کرد مطابق قانون است و باید عمل بقانون بشود و علت ندارد که این را مجزی کنیم. این است که بنده مخالفم
رئیس - آقای حاج آقا رضا

حاج آقا رضا رفیع - عرض کنم که آقا بیستی فکر کنند که این ترتیبات بالاخره با رضایت و موافقت خود صاحب امتیاز نوشته شده است. يك اختلافاتی در کار اگر پیدا شود خود این مرد کار دارد نمی تواند برود در عدلیه. در همان اداره می نشیند و يك نفر از طرف

وزارت خانه میرود و کار را بطریق حکمیت انجام میدهد و بالاخره خوبست آقا هم موافقت بفرمایند که کار بسهولة انجام شود. و با اینکه عدلیه خوب شده است و بسیار هم خوب شده است باز با این ادارات مرتب جریان محاکمه و تشریفات آن چندین ماه طول میکشد و اسباب زحمت میشود برای صاحب اداره. خوبست آقا هم موافقت فرمایند که بطریق حکمیت باشد و اختلاف نظر از راه حکمیت حل شود و کار را زودتر تمام کنند

جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی است
رئیس - پیشنهاد آقای فهیمی
(اینقسم قرائت شد)

بنده پیشنهاد میکنم بجای بطریق حکمیت قطع و فصل خواهد شد نوشته شود برای قطع و فصل آن بمحاکم عدلیه مراجعه خواهد شد

مخبر - بنده قبول میکنم
بعضی از نمایندگان - بطور همه - چرا قبول می کنید آقا

حاج آقا رضا رفیع - بنده پیشنهاد تجزیه میکنم
آقا سید یعقوب - بنده مخالف هستم - عضو کمیسیونم
هستم اجازه میفرمائید؟ اعضاء کمیسیون که قبول نکرده اند

شیروانی - اعضاء کمیسیون موافقت
مخبر - هیچوقت مرسوم نبوده است که يك رفتی يك پیشنهادی میشود مخبر اعضاء کمیسیون را جمع کنند و سؤال کنند معمولاً مخبر قبول میکند اشکالی هم ندارد. این را هم بنده قبول کردم دولت هم قبول دارد
رفیع - باید تجزیه شود

رئیس - قابل تجزیه نیست بایستی رأی گرفته شود به پیشنهاد آقای فهیمی که آقای مخبر قبول کردند.
آقا سید یعقوب - چیز عجیبی است والله. زود می گویند زور.

رئیس - اگر پیشنهاد آقای فهیمی رد شد بعد بترتیب

اول رأی گرفته میشود
جمعی از نمایندگان - مجدداً قرائت میشود
(بشرح سابق قرائت شد)

رئیس - رای میگیریم باین پیشنهاد بعنوان ماده هشتم. آقایانیکه تصویب میکنند قیام فرمایند
(اکثر قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد. ماده نهم قرائت میشود
(این قسم خوانده شد)

وزارت فوائد عامه مأمور اجرای این قانون است
رئیس - رای میگیریم باین ماده آقایانیکه موافقتند قیام فرمایند.

(اکثر نمایندگان برخاستند)

رئیس - تصویب شد. در کلیات مخالفی هست؟
آقا سید یعقوب - بلی. بلی. بنده.

رئیس - بفرمائید
آقا سید یعقوب - بنده اطلاعات نمایندگان محترم را

شهادت می طلبم که مخالفت بنده برای این پیشنهادی است که آقای فهیمی کردند و آقایان روی محبتی که با آقای فهیمی داشتند رأی دادند. . . .

جمعی از نمایندگان (بطور همه - اینطور نیست
(صدای زنگ رئیس)

عمادی - عدلیه يك وزارت خانه منتقلی است
باسائی - دولت نمیتواند يك عدلیه دیگری درست کند
آقا سید یعقوب - آقای باسائی شما که کاملاً نظامنامه را مسبقاً اگر فرمایش دارید بعد تشریف بیاورید اینجا و با آن آواز شراق و براق خودتان به بنده حمله کنید لازم نیست از هر طرف به بنده حمله کنید بگذارید عرضم را بگویم. بنده عرض میکنم قانون اساسی میگوید مرجع رسمی تظاهرات عمومی عدلیه است یعنی چه؟ یعنی اگر کسی مظلوم واقع شد برود توی عدلیه ولی دیگر نوشته نشده که مرجع اختلافات هم هست. . . .

عمادی - اینطور نیست آقا
آقا سید یعقوب - هر کس که در فهم قانون اختلاف

کرد سر يك كله گیر کرد برود عدلیه بگوید آقا من این جور میفهمم این یکی این جور؟ آیا اینهم نوشته شده است؟ معنی اختلاف چیست؟ این است که دولت می گوید معنای قانون این است و صاحب امتیاز میگوید اینطور نیست. این اختلاف کجا باید رفع بشود؟ ... شیروانی - این تفسیر است و باید در مجلس بشود آقا سید بعقوب - این شخص میگوید معنای این ماده اینست. آن یکی میگوید نیست. این کجا باید برود ...

عمادی - مجلس

(همه نمایندگان - صدای زنگ رئیس)

آقا سید بعقوب - اجازه بفرمائید. خوب حالا معلوم شد در خود مجلس هم در اینموضوع اختلاف هست بعضی میفرمایند باید برود عدلیه بعضی میگویند در مجلس. خوب حالا که اکثریت میفرماید مجلس است پس این پیشنهاد چیست؟ جای این اختلاف که عدلیه نباید باشد. عدلیه راجع بتظلم است نه اختلاف در فهم قانون. اگر شورای مملکتی تشکیل شده بود اختلاف در قوانین بانجا رجوع میشد و الا باید مجلس رجوع شود نه عدلیه. تفسیر کار مجلس است و در مجلس رفع آن اختلاف میشود ولی در این پیشنهاد نوشته است به عدلیه و این اسباب طول کار و تولید زحمت میشود. آقا یاسائی عنوان اختلاف است در فهم آن نه عنوان تظلم. صاحب امتیاز میگوید معنی این عبارت این است دولت میگوید این نیست. کدام یکی از این دو نامعلوم هستند برود عدلیه؟ کی باید عرضحال بدهد؟ آخر چرا يك چیزی که بنظر آن میآید حتماً میخواهید جدب کنید که آن مسئله را اهمیت بدهید؟ اینکه عنوان تظلم نیست که می فرمائید مرجع رسمی نظامات عمومی عدلیه است. من هم میدانم من هم قانون اساسی را خوانده ام ولی آن مربوط بان نیست. مرجع اختلافات که عدلیه نیست يك کسی در فهم عبارت يك کتاب با دیگری اختلاف دارد ...

کازرونی - مغاطله میکنی آقا جان

این خصوص نیست. بعلاوه استنادی که بقانون اساسی فرمودند تصور میکنم که بهتر این است دیگر اینطور استناد نفرمایند زیرا که تظلم معنای واقعی شکایت از ظلم و مطالبه حق است و این بهر نحوی از نحاء که باشد مشمول آن ماده از قانون اساسی است. بعلاوه اینکه یکی از رفقا فرمودند که دولت باید در مقابل با افراد دیگر حقوق مساوی باشد این صحیح است

جمعی از نمایندگان - صحیح است

آقا سید بعقوب - اینطور نیست. چه صحیح است. آقا ...

شربت زاده - حضرت آقای آقا سید بعقوب استدعا میکنم توجه بفرمائید بنده چون جواب فرمایشات حضرت عالی را عرض میکنم عصبانی نشوید. دولت باید در مقابل قانون و در مسائل حقوقی مساوی با افراد باشد این يك اصل مساوی است و در قانون اساسی هم مصرح است که مرجع رسمی نظامات عدلیه است و ما نمیتوانیم در قانون تصریح کنیم که اختلافات و دعاوی بجای دیگر مراجعه شود غیر از محاکم عدلیه

جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی است

حاج آقا رضا رفیع - بنده بنا کفایت مذاکرات مخالفم رئیس - بفرمائید

حاج آقا رضا رفیع - عرض کنم که يك مذاکراتی بین موافق و مخالف شد که باین مذاکرات جواب داده نشد آقایانیکه میگفتند ما نمی خواهیم عدلیه بین صاحب امتیاز و دولت حکمیت کند مقصودشان این نبود که عدلیه ما قانونی نیست و يك شکلی داشته باشد. خبر همه آقایان می دانند که ادارات عدلیه واجب الاحترام است بهتر از وزارت عدلیه شاید وزارت خانه نداشته باشیم همه ما میدانیم ولی مربوط بان موضوع که فعلاً مطرح است نیست ما تقسیم کرده اگر دعوا و تظلمی داشته باشند باید بروند عدلیه - لکن اگر اختلافی حاصل شد بین خودش و دیگری این را خودش تقاضا کرده است که بحکمیت مراجعه شود و مالمی هم ندارد ولی البته

اگر تظلم بود باید عدلیه مراجعه شود ولی در ضمن موافقت و مخالفت يك کلیاتی را گفتند که سوء تفاهم ایجاد شد. مقصود بنده رفع این سوء تفاهم بود و الا يك نفر در ایران نیست که شاکی باشد از این عدلیه و تشکیلاتش بسیار خوبست بنده برای رفع این سوء تفاهم خواستم عرض کنم که مذاکرات کافی نیست یک نفر از نمایندگان - حرفشان را که زدند

رئیس - رأی میگیریم بجزر کمیسیون که مشتمل بر ۹ ماده است آقایان موافقین قیام فرمایند (اکثر قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد. چند دقیقه تنفس داده میشود (در اینموقع جلسه برای تنفس تعطیل و بقاصه نیم ساعت مجدداً تشکیل گردید)

رئیس - چند فقره پیشنهاد راجع بدستور رسیده است قرائت میشود.

(این قسم قرائت میشود)

پیشنهاد آقای فهیمی و جمعی از آقایان نمایندگان اعضاء کنگدکاف پیشنهاد میمائیم عهدنامه مودت و تجارت بین ایران و لهستان و معاهده تأمینیه بین ایران و افغانستان مطرح شود

پیشنهاد آقای ملک مدنی

پیشنهاد میمائیم بعد از لایحه خط آهن اصلاح قانون تمیزی در درجه اول جزو دستور شود

پیشنهاد آقای دستانی

بنده پیشنهاد میکنم طرح قانونی راجع باصلاح قانون تمیزی جزو دستور شود

پیشنهاد آقای عمادی

پیشنهاد میمائیم لایحه دولت در باب رعایت ورثه مرحوم عنایت الله خان رئیس گمرک قره تپه مقدمه در دستور شود.

عمادی - بنده تقاضا می کنم بعد از عهد نامه ها مطرح شود

ملك مدنی - بنده هم موافقت می کنم برای بعد از

رئیس - عهدنامه مودت بین ایران و هلستان مطرح است. ماده اول اعتراضی ندارد. در ماده دوم هم اعتراضی نرسیده است همینطور تا ماده هشتم

جمعی از نمایندگان - صحیح است

رئیس - عهدنامه تجارتي بین ایران و هلستان مطراست در آنهم اعتراضی نرسیده است

فهمی - مخبر کبیسونب خارجه - در ماده چهارم آن راپورتی که طبع شده است يك اصلاح عبارتی لازم است - نوشته شده است با رعایت مقررات و نظامات و قوانین مربوطه بتحصیل املاك مزروعی شرط میشود که چنانچه یکی از طرفین معظمین متعاهدین بتابع سایر دول اجازه تحصیل با اجازه اموال غیر منقوله این که نوشته شده است (اموال غیر منقوله) بجایش باید (املاك زراعتی) نوشته شود (اینقسمت را بفرمائید اصلاح کنند)

رئیس - اصلاح میشود. ماده را حده قرائت میشود (بشرح ذیل قرائت)

ماده واحده - مجلس شورای ملی بدولت اجازه می دهد که عهد نامه مودت و قرار داد تجارتي منعقد بین دولتین ایران و هلستان را که از تاریخ ۲۷ اسفند ماه ۱۳۰۵ امضاء شده است بضمیمه پروتکل مورخ ۲۵ فروردین ۱۳۰۷ مربوط بحدف ماده ۶ از قرار داد تجارتي و بر قراری ماده جدید بجای آن دو فقره مراسله وزارت امور خارجه مورخه ۲۵ فروردین ۱۳۰۷ راجع به تغییر بعضی از مواد عهد نامه و قرار داد فوق الذکر و دو فقره مراسله جوابیه سفارت هلستان مبنی بر قبولی متن مراسلات وزارت امور خارجه را تصدیق و مبادله نمایند.

رئیس - رای میگیریم ماده واحده آقایان موافقین قیام فرمایند.

(اکثر قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد. عهد نامه تأمینیه بین ایران و افغانستان مطرح است. اعتراضی در موافقت نرسیده

است. ماده واحده قرائت میشود و رای میگیریم (این قسمت قرائت)

ماده واحده مجلس شورای ملی عهد نامه ودادیه و تأمینیه منعقد بین دولتین ایران و افغانستان را که مشتمل بر نه فصل و يك پروتکل ضمیمه است و در ششم آذرماه ۱۳۰۶ در کابل باامضاء رسیده است و مراسله نمره ۸۴۷ وزیر مختار ایران در کابل و مراسله جوابیه کفیل وزارت خارجه افغانستان نمره ۲۶۹۱ را تصویب مینماید

رئیس - رای میگیریم باین ماده واحده آقایان موافقین قیام فرمایند.

(جمع کثیری برخاستند)

رئیس - تصویب شد. معاون وزارت معارف - لایحه ایست راجع باستخدام هفت نفر معلم از فرانسه و چون اسال تحصیلی سه ماه بیشتر باقی نمانده است و استخدام این معالین هم شاید بیش از این مدت وقت لازم داشته باشد این است که استدعا میکنم با فوریت مطرح شود.

(لایحه مزبور را تقدیم نمودند و این قسم قرائت شد) ساحت محترم مجلس شورای ملی: برای تکمیل و اصلاح مدارس عالییه و مدارس متوسطه مرکز و ولایات وزارت معارف در نظر گرفته است معالینی از فرانسه استخدام نماید اعتبار حقوق آنها نیز در بودجه سال جاری پیش بینی شده نظر باینکه به ابتداء سال تحصیلی سه ماه بیشتر نمانده و تشریفات استخدام آنها هم مدتی وقت لازم دارد اکنون دولت ماده واحده ذیل را پیشنهاد و تصویب آنرا بقید فوریت تقاضا میکند.

ماده واحده - وزارت معارف مجاز است برای تکمیل و اصلاح مدارس عالییه و متوسطه مرکز و ولایات هفت نفر معلم فرانسوی که صلاحیت آنها را دولت فرانسه تصدیق نماید مطابق شرائط ذیل استخدام کند:

۱: مدت استخدام معالین مذکور از اول تیرماه ۱۳۰۷ برای مدت سه سال خواهد بود.

که بنیادین این جا ندریس نمایند و بعلاوه فوریتش هم يك چیز مهم و مشکلی نیست که ما از آن اطلاع نداشته باشیم.

جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی است رئیس - رای میگیریم بفوریت آقایانی که تصویب می کنند قیام فرمایند.

(اکثر قیام نمودند)

جمعی از نمایندگان - دو مرتبه قرائت شود (ماده واحده بشرح سابق قرائت شد)

رئیس - آقای شیروانی

شیروانی - عرض کنم که البته برای استخدام معلم مخالفی نیست ولی چیزی که هست در اینجاسمت این معالین معین نشده است. این جا با آقای معاون صحبت کردیم اینطور بنا شد که توضیح بدهند. ولی این صورت قانونی پیدا نخواهد کرد و کافی نیست. نیت ایشان خیلی خوبست و میل هم دارند مطابق تجربیات که دارند معالین متخصصی برای يك رشته هائی استخدام کنند. لیکن همیشه که امور باشخاص نمی گذرد يك روزی يك کسی دیگری آید بجای ایشان و ایشان میروند وزارت خانه دیگر. ممکن است سلیقه آن شخص غیر از سلیقه ایشان باشد آنوقت آن شخص فوراً فکرش عوض میشود و ممکن است مطابق سلیقه ما استخدام نشود بعلاوه صورتی را هم که ایشان دادند بنده با يك قسمت از این صورت موافق نیستم مثلاً در اینجا دو نفر برای مدرسه طب در نظر گرفته اند همانطوری که البته خودشان میدانند باید معلم طب آگرژه باشد و معلمی باشد که بتواند طبیب زیاد کند و با این حقوقی که در اینجا در نظر گرفته شده است او معلمی نخواهد بود که به درد این کار بخورد و باید معلمی برای مدرسه طب استخدام کرد که بتواند مدرسه طب ما را از این صورت فعلی بیرون بیاورد. برای فیزیک و شیمی که میخواهند معلم بیاورند خیلی خوب است و برای علم اقتصاد هم بنده موافقم و لازم است برای فلسفه و ادبیات که میخواهند معلم

ب: اعتبار حقوق سالیانه معالین مزبور از مبلغ نیست و شهزار تومان تجاوز نخواهد نمود.

ج: در موقع عزیمت بایران در حدود دو هزار و دوست و پنجاه تومان خرج سفر از محل صرفه جوئی اعتباری که برای استخدام معالین خارجی در بودجه ۱۳۰۷ وزارت معارف منظور گردیده است تأدیه خواهد شد

د: هنگام مراجعت چنانچه کنترات سابق الذکر تجدید نگردد در حدود مبلغ ۲۲۵۰ تومان خرج معاودت پرداخت میشود.

ه: وزارت معارف اختیار دارد سایر شرائط استخدام معالین مذکور را بر طبق قانون ۲۳ عقرب ۱۳۰۱ تعیین و قرار داد مشار الیه را امضاء نماید.

رئیس - فوریت مطرح است. آقای فیروز آبادی فیروز آبادی - اولاً هیچیک از آقایان از این لایحه اطلاع نداشتند بنده که نمیدانم اگر سایر آقایان اطلاع داشته باشند چه عرض کنم و در هر حال این استخدام برای ما سالی سی هزار تومان تمام میشود و ما نمیدانیم که اساساً لازم هست یا نیست بنا بر این خواهش میکنم فوریتش بماند تا ما با يك مطالعاتی بکنیم و بعد در جلسه فردا مطرح شود

رئیس - آقای روحی

روحی - عرض کنم که لواطی که عموماً دولت بمجلس شورای ملی می آورد با دقت و اهتمام مطالعه میشود و اگر احتیاج مبرمی نبود دولت تقاضای فوریت نمی کرد بعلاوه آقای فیروز آبادی هم خودشان میدانند که این يك خرج بی موردی نیست و معلم امروز خیلی طرف احتیاج ما است و بنده خیلی خوشوقت هستم که وزارت معارف بمرکزها تخصیص نداده است و بولایات هم تخصیص داده است و مردمان ولایات هم از این مسئله بهره مند میشوند و استفاده می کنند. البته ما باید با کمال میل رای بدهیم مخصوصاً نمایندگان ولایات باید خیلی شایق باشند و مطالعه زیادی هم لازم ندارد يك پولی باید داد

بیاورند بعهده بنده برای ده سال، بازده سال دیگر لازم خواهد بود یعنی وقتی که ما از سایر جهات مستغنی شدیم برای ادبیات و فلسفه باید معلم بیاوریم و فعلاً همانطور که بنده در لایحه اعزام محصلین عرض کرده امروز در درجه اول ما محتاج معلم برای تعلیم و تربیت هستیم. اگر محصل بروی میفرستیم باید با بگوئیم در آنجا باید علم تعلیم و تربیت بیاموزی، معلم از خرج استخدام میکنیم باید اینجا ما را از فقر بی معاصی نجات بدهد، دارالمعلمین در اینجا تأسیس بکنیم باید معلم تربیت کنند که برای معلم ما محتاج بخارج نباشیم و همانطور که عرض کردم از نقطه نظر احتیاج امروز معلم در درجه اول است ولی باید معلم در داخله تهیه شود که کاملاً زبان شاگرد آشنا باشد و هیچ علمی را نمک نیست که معلم زبان دیگری تدریس کند و معلم زبان خودش کاملاً آن معلومات را فرا بگیرد، ما اول باید معلم تربیت کنیم بعد باید برای سایر رشته ها متخصص و معلم بیاوریم، بنده معتقدم که از این هفت نفر سه نفر را برای تعلیم و تربیت استخدام کنیم و چهار نفر دیگر را برای طب و سایر علوم، مخصوصاً در قانون باید درج شود که این معلمین برای چه قسمت از علوم استخدام میشوند و با اظهار در مجلس کافی نیست.

معاون وزارت معارف - اینکه تخصص معلمین و رشته تعلیمشان در قانون ذکر نشده است برای این بود که هر معلمی را که می آوریم ممکن است در دو مدرسه، سه مدرسه یا در شنبه سه شنبه مختلف کار کند و برنی اینکه در قانون محدود نشود و ما دستان باز باشد در قانون ذکر نکردیم و فقط گفتیم که هفت نفر معلم میخواهیم بیاوریم برای تکمیل مدارس عالی و متوسطه. این معلمین دو نفرشان برای مدرسه طب است که البته آقایان تصدیق میفرمایند مدرسه طب ما خیلی خراب است و جز در سایه استخدام بک معلمین زردستی از اروپا قابل اصلاح نیست و حتماً باید معلمین مدرسه طب را از اروپا بیاوریم. اینکه فرمودید حقوق معلمین مدرسه طب کم است و با این

مبلغ نمیشود معلم خوب استخدام کرد، عرض میکنم ما این جا که حقوق معین نکردیم که به معلمین مدرسه طب چه قدر بدهیم، بک اعتبار بیست و شش هزار تومانی خواسته ایم برای استخدام هفت نفر معلم و آنوقت مطابق مذاکراتی که وزیر مختار ما در پاریس کرده است این طور در نظر گرفته است که در حدود پانصد الی ششصد تومان ما میتوانیم بک معلم آکره بسیار خوب استخدام کنیم که دو تا ش می شود هزار و دویست تومان و بقیه اعتباری را که ما در این جا تقاضا کرده ایم درست حساب شده است که وافی این مقصود است و میتوانیم اولاً دو نفر معلم برای مدرسه طب بیاوریم و بعد در قسمت دوم معلم اقتصادیات برای مدرسه سیاسی است در قسمت برگرام مدرسه سیاسی وزارت معارف در نظر گرفته است که بک قسمتهائی اضافه کند و این مقصود در سالهای گذشته بواسطه این عملی نشده بود که معلم نداشتند و بهیچ وجه برگرام اساسی مدرسه سیاسی بواسطه نبودن معلم عملی نشده بود و به مقتضیات معاصری که در طهران بودند بک رشته موادی را تدریس میکردند، عرض میکنم مدرسه را بمناسبت وجود معلم که نمیشود تأسیس کرد باید برای مدرسه برگرامی را معین کرد و برای مواد آن برگرام معلم آورد و قص عمدتاً که امروزه مدرسه سیاسی دارد کم داشتن بک قسمت معلومات اقتصادی است که احتیاج ما به آن قسمت فوق العاده زیاد است و برای این کار هم در طهران معلم نداشتیم و اگر هم داشتیم اشخاصی بودند که در ادارات مشغول کار بودند و خوب نبود که آنها هم در ادارات و هم در مدرسه کار کنند، پس بک نفر از این متخصصین متخصص در علوم اقتصادی است و دروس اقتصادیات مدرسه سیاسی را درس میدهد، معلم چهارم لیسانسیه در شیمی است که این دو نفر معلم مشترکند هم برای دارالمعلمین و هم برای پست (pcn) مدرسه طب، مدرسه طب بک قسمتهائی دارد که باید شاگردی که به آن مدرسه داخل میشود آن مقدمات را بداند و آن مقدمات دانش فیزیک و شیمی و علوم طبیعی است که البته

بدون طی این درجات شاگردان نمیتوانستند چیزی بفهمند و چون معلم نداشتیم در این دو سال آخر این شعبه را از بین برده بودند و لامیخواهیم ایجاد کنیم، مقدمه اش چیست و اولش اینست که معلم بیاوریم ولی البته قسمت پست (pcn) مدرسه طب که تمام وقت این معلمین را اشغال نمیکند و در قسمت تعلیم در علوم مربوطه در دارالمعلمین هم مشغول خواهند بود. بک روز هم عرض کردم که دارالمعلمین ما بک مدرسه متوسطه بیش نیست و برای اینکه بتوانیم معلمین خوب در آن جا تهیه کنیم محتاج بیک معلمین عالی هستیم که این مدرسه را سه قسمت تقسیم کنیم، قسمت ریاضی، قسمت ادبی، قسمت علوم طبیعی و این دو معلم که در قسمت پست (pcn) مدرسه طب درس خواهند داد در قسمت علوم طبیعی و شیمی مدرسه دارالمعلمین هم درس بدهند و اگر باز ساعات اضافه داشتیم در سال ششم مدارس متوسطه طهران کار کنند. اما اینکه راجع به فلسفه فرمودند که عجلاناً حاجتی نداریم و فعلاً نباید اینکار را بکنیم اینطور نیست برای اینکه دارالمعلمین که ما میگوئیم یعنی تربیت اشخاصی که در روح شاگرد نفوذ پیدا کند و وقتی که ما میگوئیم معلم نداریم نه این است که اشخاصی نداریم که معلومات داشته باشید، خیر باید بک اشخاصی باشند که بتوانند در روح شاگرد حلول کنند و بتوانند روح شاگرد را تربیت کنند و اینکه ما باید معلم بیاوریم برای این قسمت است و به علاوه دارالمعلمین همانطور که شعبه علمی دارد شعبه ادبی هم دارد و اگر میخواهند فلسفه درس بدهند فلسفه ماوراء الطبیعه که نیست فلسفه اخلاق و منطق است و این قسمت ها است که ما در آنجا احتیاج داریم نه تنها در آنجا احتیاج داریم بلکه در مدرسه علوم سیاسی و حقوق هم ما بک سال مقدماتی قائل شدیم که دوره آن چهار سال خواهد شد و یکی از مواد آن فلسفه و منطق و علم الاجتماع است و این معلم باید در آنجا هم تدریس کند.

بعضی از نمایندگان - مذاکرات کافی است.

آقا سید یعقوب - بنده مخالفم.

رئیس - بفرمائید.

آقا سید یعقوب - بنده نمیدانم. وقت هم گذشته است و بنده هم موافقم که مذاکرات کم شود لیکن این لایحه را دولت خیلی در این جا مختصر کرده است و لایحه در تحت پنج ماده آورده است بک ماده کرده است و به سه کمیسیون هم باید برود ترفه است و اعتبار آن را هم نوشته است بیست و شش هزار تومان در بودجه قرار دادیم بنده در بودجه ملاحظه کردم در بودجه قدیم که نبود بودجه جدید هم که مثل بودجه قدیم است اضافات هم که نگرفته اند و نمیدانم این را از کجا میدهند، بنده که مطلع نیستم و میترسم که از بودجه ولایات برداشته اند و در آنجا قرار داده باشند و ثانیاً این فرمایشاتی که آقا فرمودند بنده هم نسبت به این معلمین همانطور که آقای شیروانی اظهار کردند در سه چهار نفرشان ایراد دارم پس آقایان بگذارند بک قدری در این باب مباحثه شود و اینطور نمیشود.

رئیس - آقای دشتی

دشتی - بنده در اصل لایحه عرض دارم

رئیس - آقای رفیع

رفیع - عرض کم نکران آقا اگر برای این است که در بودجه ۱۳۰۷ این اعتبار را نگذارند؟ خبردر بودجه ۱۳۰۷ گذارده اند و آورده اند در کمیسیون بودجه و بالاخره خود دولت هم پیش بینی کرده است و برای اعتبار این معلمین در بودجه ۱۳۰۷ پیش بینی کرده است و در کمیسیون بودجه هم هست و بالاخره آقا هم میدانند که مملکت ما محتاج به معلم است پس باید موافقت کنید که این لایحه زودتر بگذرد اینکه فرمودند این لایحه را که پیشنهاد کردند در تحت بک ماده واحد است و به سه کمیسیون هم باید برود. بلی این را آقای وزیر و آقای معاون هم میدانند که این لایحه به سه کمیسیون باید برود ولی این طور به مجلس آوردند که در سه کمیسیون نرود و معطل نشود و همین

جهت پیشنهاد فوریت کردند و آقایم خوب است موافقت بفرمایند که به فوریت بگذرد و بالاخره اگر فرمایشانی هم دارید پیشنهاد کنید که آن نظر اگر طرف قبول واقع شد اصلاح شود و وقت را هم زیاد نگیرد

رئیس - آقایانی که مذاکرات را کافی میدانند قیام فرمایند

(اغلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد پیشنهاد آقای فیروز آبادی

(بشرح ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهاد می‌کنم که این لایحه از دستور امروز خارج شود

رئیس - آقای فیروز آبادی

فیروز آبادی - بنده نظر به اینکه الان مدنی از ظهر گذشته است و بعلاوه بنده خود را میگویم آقایان همه اطلاع دارند ولی بنده از این لایحه اطلاعی ندارم و لزوم آنرا بهیچوجه نمیدانم از آقایان خواهش میکنم که تا یس فردا به بنده مهلت بدهند خود آقایان هم يك مطالعه بکنند بنده هم مطالعه بکنم وقت هم نمیکردم چرا؟ چون در این دو ماه هم اگر بخواهید این اشخاص را بیاورید یقیناً نتیجه نخواهید گرفت این هارا باید از اول یائیز بیاورید حالا هم فرضاً شما این معاین را آوردید آیا در تابستان از آنها نتیجه میگیرید؟ خیر نتیجه نخواهید گرفت و بنی ثمر باید يك حقوق کتافی بدهید و نتیجه نگیرید به این جهت بنده پیشنهاد کردم که چون از موقع ظهر هم گذشته است و بنده هم اطلاع ندارم امروز صبر کنید تا یس فردا اول جلسه مذاکره شود و تصویب شود

رئیس - آقای عراقی

عراقی - بنده خیلی تعجب می‌کنم که آقای فیروز آبادی لایحه را که تا درجه ملاحظه فرمودند غالب آقایان به آن علاقه مند هستند به پیشنهادهای مخصوصی میخواهند معطل کنند در صورتیکه کارهای آن تمام شده است که موقع رأی قاطع است پیشنهاد میفرمایند

که از دستور خارج شود، رأی به کفایت مذاکرات هم گرفته شده است و حالا که میخواهیم داخل رأی قطعی شویم سرکار میفرمائید اطلاع نداریم و پیشنهاد میفرمائید که از دستور خارج شود چون فقط شما يك نفر اطلاع ندارید...

فیروز آبادی - سایرین هم اطلاع ندارند جسارت نخواهم بکنم.

عراقی - اجازه بدهید، سایرین هم اگر اطلاع نداشتند همانطور که سرکار پیشنهاد فرمودید از دستور خارج شود به پیشنهاد شما رأی میدادند ولی حالا که رأی نمیدهند دلیل این است که اطلاع دارند و کاملاً موافقت و به پیشنهاد شما هم رأی نخواهند داد.

رئیس - رأی گرفته میشود به پیشنهاد آقای فیروز آبادی آقایان موافقتین قیام فرمایند.

(معدودی قیام نمودند)

رئیس - تصویب نشد. پیشنهاد آقای دشتی

(بمضمون ذیل خوانده شد)

بنده پیشنهاد می‌کنم که سمت مستخدمین در لایحه ذکر شود.

رئیس - آقای دشتی

دشتی - عرض کنم در بعضی لوائح که حقیقتاً يك عده بان علاقه مند هستند و میخواهند در آن صحبت کنند و بوزارت معارف تذکراتی بدهند بعد از بکنفر که صحبت کرد نباید مذاکرات کافی شود ما همه با این موافق هستیم و بفرودیش هم رأی دادیم، آقایان فرمودند وقت گذشته است عرض میکنم اهمیتی ندارد ما باید در راه خدمت بمملکت کار کنیم دو ساعت، سه ساعت هم دیر تر نهار بخوریم اهمیت ندارد از نظر علاقه بکار. پس خوب است در این لوائح اجازه بدهید که آقایان مذاکرات خودشان را بکنند. عرض کنم که راجع بمعلمین وزارت معارف البته این نظری را که دارد خیلی خوب است ولی غالباً وزارت معارف از این معلمین استفاده نمیکند، بنده خودم بادم می‌آید که يك معلم فرانسوی داشتیم برای

شیمی دارالفنون آنوقت در دارالفنون لابراتوار نداشتند که شیمی عملی درس بدهد و تئوری درس میدادند برعکس تمام عالم که دروس را کاملاً عملی یاد میدهند ما میخواهیم بوسیله تئوری به بچه ها درس بدهیم، مثلاً مدرسه طب بدون لابراتوار معنی ندارد، مدرسه طب بدون تشریح ابدأ معنی ندارد يك اسکلت مقوائی دارند و بتوسط آن اسکلت مقوائی میخواهند تمام روده و شرايين و تمام اعضا را درس بدهند حتی گوش را هم تشریح نکرده است و این معاین هم اگر بخواهند این جور درس بدهند دونا پول نمی‌آورد و به درد نمیخورد و وزارت معارف اگر حقیقه پول صرف میکنند و معلم برای مدرسه طب میخواهد بیاورد باید ده برابر آن صرف خرید لابراتوار بکنند والا معلم به تنهایی بیاید و کتاب درس بدهد معنی ندارد عرض دیگر بنده راجع به فلسفه و ادبیات است. آقا يك تشریحی کردند اگر برای فلسفه بخواهند يك پداکک بیاورند یعنی معلم تعلیم و تربیت بخواهند بیاورند البته همه موافقت ولی فلسفه شامل ماوراء الطبیعه و این چیزها است و اطلاق فلسفه به اینها میشود اما ادبیات بالاخره ادبیات فارسی میخواهند درس بدهند یا فرانسه اگر فارسی باشد که معلم فرانسوی فایده ندارد و اگر ادبیات فرانسه بخواهند درس بدهند که فعلاً برای ما کرد متوسطه ما فایده ندارد و باید در اینجا توضیح داده شود که این معلم برای تعلیم و تربیت است و آنهم در صورتی است که وزارت معارف از معاینی که در طهرانند و ایزانیند و زحمت کشیده اند استفاده کنند نه اینکه بخواهد او را منشی اداره فلاحت وزارت فوائد عامه بکنند.

معاون وزارت معارف - اینکه فرمودند مدرسه طب و همینطور سایر مدارس وسائل کار ندارند و فقط قناعت میشود به مطالعه کتاب این صحیح است بنده هم يك روزی در این جا عرض کردم که یکی از نواقص کار ما همین است و باید اصلاح شود و بنده میتوانم به آقایان مرثده بدهم که امسال این کارها تا يك اندازه اصلاح میشود، چند روز قبل

ده هزار تومان فرستادیم به فرانسه برای خرید لابراتوار مدرسه طب، يك مقدار اسباب برای لابراتوار مدرسه دارالمعلمین وارد شده است يك مقدار دیگر هم سفارش داده ایم وارد کنند همینطور برای مدارس دارالفنون و سایر مدارس متوسطه آنقدر که ممکن بوده است اسباب کار را فراهم کرده ایم و در بودجه امسال هم يك اعتباری برای این کار گذاشته شده است و بواسطه اینکه این اسبابها حاضر شده است، بیشتر بوجود این معاین احتیاج داریم که بیایند و عمل کنند. اما در قسمت ادبیات که فرمودند که این معلم برای علم تربیت استخدام میشود، علم تربیت که يك علم خاصی نیست، علم تربیت يك قسمت که نیست...

دشتی - بنده هم میدانم، به بچه درس میدهد! معاون وزارت معارف - تربیت النفس يك قسمت است علم الاجتماع يك رشته است، این که میفرمایند برای ادبیات ما معلم داریم، صحیح است عنوان ادبیات است ولی این معاین از مدرسه ادبیات و فلسفه لیسانس شده اند یا دکتر شده اند و همچو کسی که چنین رتبه را داشته باشند ما این جا نداریم.

رئیس - آقای فیروز آبادی ختم جلسه را پیشنهاد کرده اند. بفرمائید.

فیروز آبادی - بنده غرضم این است که پیشنهادها زیاد است و اگر بنا باشد که تمام پیشنهادها خوانده شود و بعد جلسه ختم شود یکساعت، دو ساعت طول میکشد پس بهتر این است که آقایان هم موافقت بفرمایند جلسه ختم شود و انشاء الله در یس فردا اول جلسه این لایحه مطرح شود که هم فکر کنیم به بینیم در مملکت خودمان این جور اشخاص پیدا میشوند یا نه و بعلاوه کار دیگر هم هست فردا عید است و باید هیئتی انتخاب شود. این است که بنده عقیده ام این است جلسه ختم شود.

رئیس - آقای ملک مدنی

ملک مدنی - آقای فیروز آبادی این پیشنهاد هائی

که میفرمایند غالباً با آن اصلی که در نظر دارند مخالف است چون که مجلس برای این است که کار کند و آقا همیشه تذکر میدهند به رفقا که انجام وظیفه کنند و این پیشنهادات سبب میشود که یک مقداری اوقات مجلس صرف مذاکره در این پیشنهادها میشود، یک لایحه است مطرح شده و مذاکرات هم کافی شده است و پیشنهادها هم خوانده میشود پس بگذارید خانمه پیدا کند، ناز از ظهر هم یک ربع بیشتر نمیگذرد، پس خوب است بگذارید این کار تمام شود و خواهش میکنم این پیشنهاد را مسترد نفرمائید

رئیس - رأی گرفته میشود به پیشنهاد آقای فیروزآبادی آقایان موافقین قیام فرمایند.

(چند نفری قیام نمودند)

رئیس - تصویب نشد رأی میگیریم به پیشنهاد آقای دشتی آقایانیکه موافقند قیام فرمایند

(عده قلیبی قیام نمودند)

رئیس - تصویب نشد پیشنهاد آقای فیروز آبادی (مضمون ذیل خوانده شد)

بنده پیشنهاد میکنم که از اول شهریور استخدام شود (نمایندگان - صحیح است)

معاون وزارت معارف - بنده این پیشنهاد را قبول میکنم

رئیس - پیشنهاد آقای ملک مدنی (این نوع خوانده شد)

بنده پیشنهاد میکنم تبصره ذیل اضافه شود تبصره - حقوق معامین باید از بودجه مرکز پرداخته شود

رئیس - آقای ملک مدنی

ملک مدنی - عرض کنم چون ماده این مدت امتحان کردیم وزارتخانهها کلاً مخصوصاً وزارت معارف یک توجهات مخصوصی به مدارس مرکز دارند و باید هم داشته باشند و ما هم موافق هستیم ولی توجهی به مدارس ولایات ندارند آن مدارس که از محل صدی نیم در ولایات

تشکیل شده است الان پنج ماه است حقوق آنها پرداخته نشده است و حالا هم که لایحه استخدام این معامین را داده اید بنده موافقم که این معامین لازم است و مدارس عالی مرکز هم نواقصی دارد که باید آن نواقص رفع شود اما باید این اعتبار از صرفه جوئی با ازا اعتبار معارف ولایات داده نشود و باین عنوان صرف مرکز نمابند. الان شما در ولایات مثل همدان جایی یک مدرسه متوسطه که رفع احتیاج مردم را بکند نداریم. بنده عقیده ام این است که مدارس عالی مرکز هم معامین خوب باید داشته باشند و لازم هم هست ولی مقصودم از این پیشنهاد اینست که از بودجه مرکز اختصاص داده شود و اینهم که در لایحه اشاره شده است برای مرکز و ولایات این معلوم است که یک چیز غیر عملی است و از این معامین بولایات نفرستند زیرا مدارس عالی در ولایات ندارند جز تبریز که شاید یک مدرسه عالی باشد و یکی دو نفر از معامین را آنجا بفرستید و الا در سایر جاها گمان نمیکنم موفق بشوید از این معامین بفرستید. این است که بنده پیشنهاد کردم که این مبلغ از بودجه مرکز داده شود که سکنه بودجه معارف ولایات وارد نشود

رئیس - آقای دشتی

دشتی - عرض کنم این فکر مرکز و ایالات و ولایات که در مذاکرات غالباً گفته میشود معنی ندارد ولایات و مرکز فرق ندارند. در خارج هم مرکز مالک بلدیة، تنظیمات معارف و سایر چیز هایش از ولایاتش بهتر است...

آقا سید یعقوب - ما که ترفه ایم.

دشتی - چون مرکز آن مملکت است، طهران هم مرکز ولایات است و شما حالا خیال میکنید که طهران دارالعلم کامپیچ دارد و بوشهر ندارد؟ مدارس ما همه اش ناقص است، مدرسه طب مرکز الان لابوراتوار ندارد، تشریح ندارد عرض کنم تمام مدارس مرکزمان همینطور ناقص است و البته بهمان تناسبی که مرکز مدرسه

میخواهد و باید مدارسش اصلاح شود ولایت هم ناقص است مدارس ولایت ناقص است نسبت به مرکز و طهران هم ناقص است نسبت به سایر جاهای دنیا و باید همه را درست کرد و اینکه میفرمائید که این اعتبار از بودجه مرکز داده شود عرض کنم این از بودجه عمومی وزارت معارف است و با طبیعه جزء بودجه مرکز خواهد شد. بنا بر این تصور میکنم مقتضی نباشد این پیشنهاد به رأی مجلس واگذار شود.

رئیس - آقایانیکه این پیشنهاد را قابل توجه میدانند قیام فرمایند.

(عده قیام نمودند)

فیروز آبادی - عده برای رأی کافی نیست

روحی - تشخیص با هیئت رئیسه است

رئیس - عده کافی نبود

بعضی از نمایندگان - ختم جلسه

آقا سید یعقوب - استقراع

(جهت شرفیابی حضور اعلی حضرت هم بونی اقتراع بعمل آمده آقایان ذیل معین شدند)

آقای خطیبی - بنده عضو هیئت رئیسه هستم (مجدداً اقتراع بعمل آمده آقایان ذیل تعیین گردیدند)

آقایان: بدر - پور تیمور - مفتی - اعتبار - مسعود - طباطبائی وکیل - نوبخت - باعداد - حاج میرزا حبیب الله امین - بهبهانی - تیمور تش - یکنفر از نمایندگان - تشریف ندارند

(بقیه آقایان بترتیب ذیل بحکم قرعه معین شدند)

آقایان: فهیمی - امام جمعه اهر

یکنفر از نمایندگان - آقای فهیمی هم عضو هیئت رئیسه هستند

(در این موقع چند نفر از آقایان نمایندگان وارد مجلس شدند)

رئیس - رأی میگیریم به پیشنهاد آقای ملک مدنی آقایان موافقین قیام فرمایند

(عده قلیبی قیام نمودند)

رئیس - قابل توجه نشد.

بعضی از نمایندگان - ختم جلسه

(مجلس نیمساعت بعد از ظهر ختم شد)

قانون

عهد نامه ودادیه و تأمینیه منعقدہ بین دولت ایران و افغانستان

مصوب ۸ خرداد ۱۳۰۷ شمسی

ماده واحده - مجلس شورای ملی عهد نامه ودادیه و تأمینیه منعقدہ بین دولتین ایران و افغانستان را که مشتمل بر نه فصل و یک پروتکل ضمیمه است و در ششم آذرماه ۱۳۰۶ در کابل باعضاء رسیده است و همچنین مراسله نمبر ۸۴۷ وزیر مختار ایران در کابل و مراسله جوابیه کفیل وزارت خارجه افغانستان نمبر ۲۶۹۱ را تصویب مینماید

اینقانون که مشتمل بر یک ماده و متن عهد نامه ضمیمه است در جلسه هشتم خرداد ماه یکهزار و سیصد و هفت شمسی بتصویب مجلس شورای ملی رسید

رئیس مجلس شورای ملی حسین پیرنیا

متن عهد نامه و دادیه و تأمینیه منعقدہ بین دولتین ایران و افغانستان

بسم الله الرحمن الرحيم

دولتین علیتین ایران و افغانستان نظر بمناسبت و ارتباطات مادی و معنوی و نظر بوضعیت جغرافی و نیز از بگائگی دینی و حسی و دیگر احتیاجات وظایفی را که عصر حاضر برای ما بین روز بروز ایجاد و ایجاد می نماید در زیر نظر ملاحظه آورده خواستند با اعتقاد جازم رسته دوستی و برادری موجوده را که در بینشان ثابت و پایدار است روشن تر و روابط صمیمی خود هارا متین تر و امین تر نمایند برای استحصال این مطلب انعقاد یک عهد نامه و دادیه و تأمینیه را لازم شمرده

از طرف دولت شاهنشاهی ایران جناب میرزا سید مهدیخان فرخ وزیر مختار و ایلچی مخصوص اعلیحضرت شاهنشاه ایران و از طرف دولت شاهمی افغانستان عالیقدر جلالآباد سردار اعلی غلام صدیق خان کفیل وزارت خارجه وکلای مختار معین شدند وکلای مختار مشارالیهها پس از ارائه اعتبار نامه های خودشان که آن را موافق باصول جاریه یافتند بعقد فصول آن موافقت کردند :

فصل اول - اساس روابط ایران و افغانستان عهد نامه مورخ اول سرطان ۱۳۰۰ هزار و سیصد است که تمام مواد و مقررات آن دارای اعتبار می باشد .

فصل دوم - هر یک از طرفین متعاهدین تقبل میکنند که از حمله و تجاوزات نظری مقابل و با وارد کردن قوای مسلحه خود به خاک طرف مقابل خود داری نکنند .

در صورتیکه یکی از متعاهدین مورد حمله يك باچند دولت ثالث بشود طرف متعاهد دیگر تقبل میکنند که بیطرفی را در تمام مدت جنگ محفوظ بدارد و ضمناً طرفی که مورد حمله واقع شده است از طرف خود بر فرض موجود بودن هر نوع منافع سیاسی و سوق الجیشی و تاکتیکی نباید این بیطرفی را نقض کند .

فصل سوم - هر یک از طرفین متعاهدین تقبل میکنند که در هیچ نوع عملیات خصانه که از طرف يك یا چند دولت ثالث بر ضد طرف متعاهد وقوع یابد و همچنین در اتحادها و ائتلافهای سیاسی و نظامی که برخلاف استقلال و یا مصنوعیت و یا اقتدارات متعاهد دیگر و یا موجب ضرر سیاسی و یا نظامی او باشد نه رسماً و نه عملاً شرکت نمایند .

و همچنین طرفین متعاهدین از مشارکت در محاصره و یا بایکت اقتصادی که بر ضد یکی از متعاهدین بعمل آمده باشد خودداری خواهند نمود .

فصل چهارم - در صورتیکه يك یا چند دولت ثالث در موقع جنگ با یکی از متعاهدین بیطرفی متعاهد دیگر را نقض کرد و از خاک آنمملکت قشون و اسلحه و مهیات جنگی عبور دهد و یا بخواد نفرات و آذوقه و چهار بابان و کلیه هر چیزی که برای جنگ لازم باشد از آنمملکت تهیه نماید و یا قشون خود را که عقب نشینی مینماید از آنجا عبور دهد و یا سکنه مملکت بی طرف را برای مقاصد نظامی خود آشوب و وادار بقیام بکند و یا در خاک مملکت بیطرف استکشافات نظامی بعمل آورد متعاهد بیطرف ملزم است که با قوای مسلح خود از عملیات مزبور جلوگیری کرده و بیطرفی خود را حفظ نماید

فصل پنجم - طرفین متعاهدین موافقت مینمایند که اختیار داران خود را در ظرف مدتیکه پیش از نه ماه پس از مبادله نسخ صحنه شده این قراو داد نباشد در طهران مجتمع کرده و قرارداد های تجارتنی و اقامت و قونسولی و پستی و تلگرافی و اعاده مجرمین را مبنی بر اصول تساوی طرفین منعقد نمایند .

فصل ششم - طرفین متعاهدین توافق نمودند که برای تصفیه و تسویه اختلافاتی که ممکن است فیما بین بروز کند و بطریق عادی دیپلوماتیک حل نشود بطریق مخصوصی که در پروتکل ضمیمه توضیح شده است حل خواهند نمود .

فصل هفتم - محتاج بتوضیح نیست که در خارج از حدود تقبلاتیکه طرفین متعاهدین نسبت بهم دیگر دارند هر يك از طرفین در روابط بین المللی خود آزادی مطلق خواهند داشت .

فصل هشتم - قرار داد حاضر برای مدت شش سال منعقد شده و پس از رسیدن بتصویب و صحنه مقامات مقننه مملکتین دارای اعتبار خواهد بود هر گاه یکی از طرفین متعاهدین نا ششها، بانقضای مدت اعتبار این قرار داد مانده میل خود را در باب خانمه دادن بآن اعلام نماید قرارداد بخودی خود برای مدت یکساله تجدید شده محسوب خواهد شد تا وقتی که اقلاً تا ششماه قبل از انقضای سال عدم تجدید آن در آخر آن سال از یکی از طرفین اخطار شود .

اخطار - تصمیم دادن بقرارداد حاضر پس از انقضای شش سال اول در موقعی که کمتر از ششماه بانقضای مدت آن مانده باشد مؤثر نخواهد بود

فصل نهم - قرار داد حاضر در دو نسخه اصلی بزبان فارسی نوشته شده و نسخ صحنه شده در کابل مبادله خواهد شد برای تصدیق مراتب مذکوره در اینقرارداد اختیار داران طرفین آنرا در دو نسخه امضاء و مهر نمودند بتاریخ ششم آذرماه یکهزار و سیصد و شش مطابق ششم قوس یکهزار و سیصد و شش شمسی هجری ۱۳۰۶ محل امضاء: وزیر مختار و ایلچی مخصوص اعلیحضرت شاهنشاه ایران

مهدی فرخ

محل امضاء: وکیل وزیر امور خارجه

غلام صدیق

پروتکل ضمیمه

نظر بفصل ششم قرارداد دادیه و تأمینیه منعقدہ مابین دولتین ایران و افغانستان طرفین متعاهدین برای طرز ارجاع بحکمیت اینطور موافقت نمودند که در صورت ظهور اختلاف مابین طرفین متعاهدین هرگاه از بجرای سیاسی حل قضیه نشود هر يك از طرفین یکی از رجال مهم مملکت خود را بطور تفویض انتخاب مینمایند در صورت عدم موافقت رأی مابین آنها دو حکم مزبور متفقاً یکی از رجال مهم مملکت بی طرف ثالثی را انتخاب خواهند نمود و رأی آنحکم ثالث در باب مابه الاختلاف قطعی الاجرا خواهد بود بتاریخ ششم ماه آذر یکهزار و سیصد و شش مطابق ششم قوس یکهزار و سیصد و شش شمسی هجری ۱۳۱۶

محل امضاء: وزیر مختار و ایلچی مخصوص اعلیحضرت شاهنشاه ایران

مهدی فرخ

محل امضاء: وکیل وزیر خارجه

غلام صدیق

(مراسله ضمیمه عهد نامه و دادیه و تأمینیه ایران و افغانستان) نمره ۸۵۷ مورخه ۲۹ آذر ماه ۱۳۰۶

آقای کفیل وزارت خارجه

نظر بعقد قرار داد دادیه و تأمینیه بین دولتین ایران و افغانستان اقتضای اطلاع جناب مستطاب

اجل عالی برسانم که چون دولت شاهنشاهی ایران همواره اهتمام دارد که تعهدات خود را انجام دهد و تعهدات عهدنامه مذکور را با تعهداتی که در مقابل جامعه ملل دارد منافی نمیشمارد علیهذا دولت شاهنشاهی ایران بدولت علیه افغانستان اعلام میدارد که تعهداتی را که از عضویت خود در جامعه ملل دارد بنوبه خود محترم و مجرا خواهد داشت. موقع را برای تجدید احترامات فائمه معتمّم میشمارد

محل امضاء: مهدی فرخ

مراسله تفهیل وزارت امور خارجه افغانستان مورخه ۶ جدی ۱۳۰۶

نمبر ۲۶۹۱

آقای وزیر مختار

مراسله نمبر ۸۵۷ مورخه ۲۹ آذر جلالآباد در موضوع عقد قرار داد ودادیه و تأمینیه بین دولتین افغانستان و ایران دائر باینکه دولت علیه ایران مواد مذکور را منافی با تعهداتی که در مقابل جامعه ملل دارد نمیداند و اصل دست مودت گردید استحضار حاصل شد محل امضاء و کپی وزارت خارجه محمد ولی

عهد نامه ودادیه و تأمینیه منعقد بین دولتین ایران و افغانستان مشتمل بر نه فصل و یک پرتکل و دو فقره مراسله منضمه بشرح فوق در جلسه هشتم خرداد ماه یکهزار و سیصد و هشت شمسی تصویب شده است رئیس مجلس شورای ملی حسین پیرنیا

***

قانون

اجازه مبادله عهد نامه مودت و قرارداد تجارت منعقد بین دولتین ایران و لهستان

مصوب ۷ خرداد ماه ۱۳۰۷ شمسی

ماده واحده - مجلس شورای ملی بدولت اجازه میدهد که عهد نامه مودت و قرار داد تجارتي منعقد بین دولتین ایران و لهستان را که در تاریخ ۲۷ اسفند ماه ۱۳۰۵ امضاء شده است بضمیمه پرتکل مورخ ۲۵ فروردین ۱۳۰۷ مربوط بحدف ماده ۶ از قرار داد تجارتي و بر قرارای ماده جدید بجای آن و همچنین دو فقره مراسله وزارت امور خارجه مورخه ۲۵ فروردین ۱۳۰۷ راجع بتغییر بعضی از مواد عهد نامه و قرار داد فوق الذکر و دو فقره مراسله جوائبه سفارت لهستان مبنی بر قبولی متن مراسلات وزارت امور خارجه را تصدیق و مبادله نمایند این قانون که مشتمل بر یکماده و متن عهدنامه مودت و قرار داد تجارتي بضمیمه پرتکل و چهار فقره مراسله است در جلسه هشتم خرداد ماه یکهزار و سیصد و هشت شمسی بتصویب مجلس شورای ملی رسید

رئیس مجلس شورای ملی حسین پیرنیا

متن عهدنامه مودت بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت فخریه جمهوری لهستان

اعلیحضرت همایون شاهنشاه ایران از یکطرف و رئیس جمهور لهستان از طرف دیگر نظر باینکه مایلند روابط مودت صمیمانه که در گذشته همیشه بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت فخریه جمهوری لهستان موجود بوده بر قرار نمایند و با اطمینان اینکه تشدید این روابط که بر روی اصل معامله متقابل و مساوات کامل بر قرار شده بترقی و سعادت دولتین متعاهدین کمک خواهد نمود

موافقت نمودند که بعقد عهدنامه مودت مبادرت نمایند و برای این مقصود نمایندگان خود را بقرار ذیل معین نمودند

اعلیحضرت شاهنشاه ایران جناب مستطاب اجل آقای علیقلی خان انصاری وزیر امور خارجه دولت علیه ایران، رئیس جمهور دولت فخریه لهستان آقای استانیسلاس همپل شارژدافر دولت جمهوری لهستان در ایران مشارالیهما پس از اینکه اختیارنامه های خود را مبادله و آنها را صحیح و معتبر یافتند بمقررات ذیل موافقت نمودند:

ماده اول - بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری لهستان و همچنین بین اتباع مملکتین صالح خلل ناپذیر و دوستی دائم بر قرار خواهد بود

ماده دوم - طرفین معظمین متعاهدین موافقت میکنند که روابط سیاسی بین دولتین را بر طبق اصول حقوق بین المللی بر قرار نمایند و نیز متعهد میشوند که سفرای مختار و ایلچی و شارژدافر و سایر عمال سیاسی هر یک از طرفین متعاهدین و تمام اعضاء هیئت نمایندگی آنها بشرط معامله متقابل در خاک طرف متعاهد دیگر از مزایا و احترامات و مصونیت ها و معافیت هایی که باین قبیل مأمورین دولت کامله الواد داده می شود بهره مند گردند

ماده سوم - هر یک از طرف معظمین متعاهدین حق دارد در خاک طرف متعاهد دیگر ژنرال قونسولها و قونسولها و ویس قونسولها و اگنظهایی تعیین نماید و مشارالیهم در پایتخت و شهرهای عمده که این قبیل مأمورین خارجه اجازه اقامت داشته باشند مقیم خواهند بود ناموقع عقد قرارداد قونسولی ژنرال قونسولها و قونسولها و ویس قونسولها و اگنظهایی هر یک از طرفین معظمین متعاهدین در خاک طرف متعاهد دیگر از کلیه حقوق و مزایا و مصونیت ها بنا بعمل بین المللی بهره مند خواهند بود

ماده چهارم - هیچیک از مقررات این قرار داد برای مأمورین سیاسی و قنسولی طرفین متعاهدین متضمن حقوقی مخالف اصول معامله متقابل و مساواتی که پایه اینقرار داد بر روی آن استوار است نمیشد

ماده پنجم - طرفین معظمین متعاهدین موافقت دارند که یک قرار داد تجارتي در همین تاریخ منعقد نمایند

ماده ششم - این عهد نامه تصویب و نسخ مصوبه هر چه زود تر در ورشو مبادله خواهد شد و پانزده روز بعد از این مبادله بموقع اجرا گذاشته میشود

ماده هفتم - این عهدنامه مودت در دو نسخه بالسنه لهستانی و فارسی و فرانسه نوشته میشود و در صورت اختلاف در تفسیر آن متن فرانسه معتبر خواهد بود

باین ترتیب نمایندگان مختار دولتین این عهدنامه را امضا و بمهر خود مهور نمودند

نسختین در طهران نوشته شد بتاریخ ۲۷ اسفند ماه ۱۳۰۵ شمسی مطابق ۱۹ مارس ۱۹۲۷ میلادی

محل امضاء: علی قلی

محل امضاء: همپل

متن قرار داد تجارتي بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت فخریه جمهوری لهستان

نظر باینکه اعلیحضرت همایون شاهنشاهی ایران از یک طرف و رئیس دولت فخریه جمهوری لهستان از طرف دیگر بالسویه مایل میباشند که با تمام وسائل ممکنه روابط تجارتي بین مملکتین را بموجب ماده پنجم عهدنامه مودت بین ایران و لهستان تشویق نمود و بسط دهند

و با اعتراضات باینکه اصل دولت کامله الوداد برای یکی از طرفین معظمین متعاهدین در خاک دیگری متضمن حقوقی منافی با اصول معامله متقابله و مساوات که کلیه پایه روابط عهدی طرفین معظمین متعاهدین بر روی آن استوار است نمیباشد علیهذا تصمیم نمودند که قرار داد تجارتنی منعقد نمایند و برای حصول این مقصود نمایندگان مختار خود را از قرار ذیل تعیین نمودند

اعلیحضرت همایون شاهنشاه ایران - جناب مستطاب اجل علیقلی خان انصاری وزیر امور خارجه دولت علیه ایران رئیس جمهور دولت فخریه لهستان - مسیو ستانیسلاهمیل شارژدافر لهستان مقیم ایران
مشار الیهما پس از اینکه اختیار نامهای خود را مبادله نموده و آنها را صحیح و معتبر دانسته بمقررات ذیل موافقت نمودند :

ماده اول - اتباع هر يك از طرفین معظمین متعاهدین در حدود قوانین و نظامات جاریه حق سکونت و اقامت در خاک طرف دیگر را داشته و بنا بر این میتوانند آزادانه رفت و آمد نموده و مسافرت کنند
ماده دوم - اتباع هر يك از طرفین معظمین متعاهدین حق دارند در خاک طرف معاهد دیگر با مراعات قوانین و نظامات جاریه مانند اتباع داخله بهر نوع صنعت و تجارت مشغول و بهر قسم حرفه و شغلی اشتغال نمایند باستثنای حیرف و مشاغل و تجارت و صناعی که بموجب قوانین و نظامات هر يك از طرفین مخصوص اتباع داخله باشد .

از اتباع هر يك از طرفین متعاهدین در خاک طرف دیگر بابت اموال و حقوق و منافع و با بجهت تحصیل و تصرف و استفاده از اموال مزبوره و همینطور از بابت انتقال آن اموال از راه واگذاری و هبه و تغییر مالکیت و یا توارث هیچ نوع عوارض و رسوم و مالیات اعم از مستقیم یا غیر مستقیم علاوه و غیر از آنچه با اتباع داخله تحصیل شده و یا ممکن است تحصیل شود اخذ نخواهد گردید

ماده سوم - اتباع هر يك از طرفین متعاهدین در خاک طرف دیگر راجع بحمايت قانونی و قضائی شخص و اموال خود از همان معامله که با اتباع داخله می شود بهره مند خواهند گردید .
علیهذا اتباع مزبور آزادانه و با سهولت بحماكم دسترس داشته و میتوانند بهمان شرایط اتباع داخله اقامه دعوا نمایند بشرط رعایت مقررات مربوطه بوجه الضمان مخصوص خارجیا و با ارفاق قضائی بجائی که ترتیب آن ممکن است بوسیله قرار داد مخصوص داده شود

ماده چهارم - اتباع هر يك از طرفین معظمین متعاهدین با رعایت شرط معامله متقابله حق تحصیل و تملك و انتقال هر قسم اموال منقوله را در خاک طرف دیگر دارا میباشند

راجع باموال غیر منقوله اتباع هر يك از طرفین معظمین متعاهدین حق دارند با اطاعت از قوانین و نظامات مملکتی خانه هائی که برای سکونت خود و همچنین محلهها و مغازه هائی که برای تجارت و صنعت خود لازم دارند اجاره نموده یا بملکیت مطلق استملاک نمایند .

با رعایت مقررات و قوانین و نظامات راجعه به تحصیل اموال غیر منقوله شرط می شود که چنانچه یکی از طرفین معظمین متعاهدین با اتباع سایر دول اجازه تحصیل یا اجاره اموال غیر منقوله در خاک طرف معاهد دیگر بموجب مقررات قانونی بدهد اجازه مزبور بخودی خود با اتباع طرف معاهد مزبور نیز تعلق خواهد گرفت

ماده پنجم - شرکتهای انونیم و غیره که مرکز آنها در خاک یکی از طرفین معظمین متعاهدین بوده و بر طبق قوانین طرف معاهد مزبور تشکیل شده باشد موجودیت و اختیارات آنها در خاک طرف معاهد دیگر

شناخته خواهد شد شرکتهای مزبور بقید معامله متقابله و با شرط مطابقت با قوانین و مقررات جاریه در خاک طرف معاهد دیگر حق استقرار و اشتغال بهر نوع صنعت و تجارت و فروش و تحصیل هر قسم اموال منقوله و همچنین اموال غیر منقوله را که لازم برای جریان امور شرکت باشد باستثنای املاک مزروعی در آنجا خواهند داشت . این حق بدیهی است بشرکتهائی داده میشود که اساس موضوع آنها تحصیل اموال غیر منقوله نباشد

از شرکتهای سهامی و غیره متعلق بهر يك از طرفین متعاهدین نمیتوان در هیچ موقع برای عملیات تجارتنی و بانگی یا صنعتی در خاک طرف معاهد دیگر هیچ نوع حقوق و عوارض و مالیاتهای بهر اسم و رسم باشد علاوه و غیر از آنچه از شرکتهای داخلی گرفته میشود اخذ شود .

ماده ششم - کلیه محصولات فلاحی و صنعتی یکی از طرفین متعاهدین خواه اصلاً متعلق بخاک گمرکی طرف معاهد مزبور بوده و خواه از آنجا آمده باشد در صورتیکه با رضی گمرکی طرف دیگر وارد شود اعم از این که برای مصرف در داخله آن مملکت یا برای صدور از آن مملکت باشد در مدت این قرار داد مشمول همان معامله خواهد بود که با امتعه و محصولات اصلی و به محموله از خاک دولت کامله الوداد میشود و مخصوصاً از امتعه و محصولات مزبور هیچ گونه حقوق و عوارض و رسوم که برای تولید و مصرف و فروش وضع شده باشد علاوه و یا غیر از آنچه با امتعه و محصولات اصلی و یا محموله از خاک دولت کامله الوداد تعلق میگیرد اخذ نخواهد شد برای اینکه نسبت با امتعه اصلی و یا محموله از خاک هر يك از طرفین متعاهدین مزایای تخفیفات گمرکی نامین گردد طرفین متعاهدین میتوانند تقاضا نمایند که امتعه مزبوره در موقع ورود بخاک طرف معاهد دیگر با تصدیق نامه جات مبدأ ملازم باشد

از صادرات هر يك از طرفین معظمین متعاهدین بخاک طرف دیگر هیچگونه حقوق و رسوم دیگری زیاده و یا غیر از آنچه از همان امتعه و محصولات صادره مملکتی کامله الوداد اخذ میشود گرفته نخواهد شد هر نوع مساعدت یا امتیاز یا تخفیف در حقوق گمرکی که یکی از طرفین متعاهدین در باره امتعه مملکت نائی منظور دارد و همچنین مزایائی که در نتیجه ترتیبات و تغییرات فهرست گمرکی یکی از طرفین حاصل شود بخودی خود شامل محصولات و امتعه مملکت متعاهد دیگر نیز خواهد شد
ماده هفتم - بین خاک طرفین متعاهدین متقابله آزادی تجارت و بحر بیبائی بر قرار میشود علیهذا طرفین معظمین متعاهدین متعهد میشوند که در روابط متقابله تجارتنی مملکتین بوسیله منع و تحدید واردات و صادرات و ترانزیت عابقی تولید نمایند معهداً طرفین متعاهدین حق منع و تحدید باره واردات و صادرات را در موارد مذکوره ذیل حفظ نمایند :

۱ - برای حفظ منابع لازمه ارزاق عمومی و تأمین عملیات اقتصادی ملی

۲ - برای حفظ امنیت مملکت

۳ - بعمل مربوطه بنظامات صحی یا برای حفظ و حمایت حیوانات و نباتات مفیده در مقابل امراض و هوام و حشرات موزبه و مخصوصاً برای تأمین صحت عمومی مطابق اصول مقررده بین المللی

۴ - برای امتعه که الحصار آن با دولت است

ماده هشتم - مقررات ماده ششم شامل مواد ذیل نمیشود :

۱ - ترتیب مخصوصی که راجع بتجارت سرحدی در منطقه که از بیست و پنج کیلومتر در داخله ایران و پانزده کیلومتر در داخله لهستان تجاوز نماید بر قرار شده و یا خواهد شد

۲ - ترتیب موقتی گمرکی که بین قسمت لهستانی و آلمانی سیلزی علیاً بر قرار میباشد

۳ -- مزایای مخصوصی که در نتیجه اتحاد گمرکی حاصل شود

ماده نهم - طرفین متعاهدین تقبل می نمایند که در خاک خود متقابله حق انبار و ترانزیت باشخاص و اسباب وامتعه و هر نوع اشیاء و محمولات و ملزومات و هر قسم آلات حمل و نقل داده و در این موضوع معامله دولت کامله الوداد را نسبت بیکدیگر تضمین نمایند

هر قبیل امتعه که از اراضی گمرکی یکی از طرفین معظمین متعاهدین عبور نماید باید از باب انبار و ترانزیت فقط حقوق و رسومی که برای جبران مخارج مواظبت و مصارف اداری مقرر است کار سازی دارد ولی اگر نسبت بامتعه مزبوره در موقع ترانزیت یا انبار معامله بشود عوارض مالیاتی که درین قبیل موارد معمول است از آنها اخذ می شود

هیچیک از طرفین معظمین متعاهدین مکلف بتأمین عبور مسافرین که ورود آنها در خاک اومنوع است نمی باشد در موارد ذیل ممکنست ترانزیت امتعه ممنوع بشود

۱ -- برای حفظ آسایش عمومی و تأمین مصالح عمومی مملکت

ب -- نظر بمقتضیات صحی یا برای جلوگیری از امراض مسریه حیوانی و نباتی

ماده دهم -- دولت لهستان که مطابق ماده ۱۰۴ عهدنامه (ورسای) و مواد ۲ و ۶ قرارداد پاریس مورخه نهم نوامبر ۱۹۲۰ منعقده مابین لهستان و شهر آزاد داتزیک اداره امور خارجی شهر آزاد داتزیک را عهده دار است حق این اظهار را که شهر آزاد داتزیک شرکت در این قرارداد داشته و تعهدات آنرا بحری و از حقوق ناشیه از آن استفاده خواهد نموده برای خود محفوظ می نماید این قید شامل مقرراتی نیست که دولت جمهوری لهستان در این قرارداد رجاع بشهر آزاد داتزیک بموجب حقوق خود ناشی از عهد مربوطه بشهر مزبور منعقد می نماید

ماده یازدهم -- این قرارداد بتصویب میرسد و مبادله نسخ مصوبه در ورشو بعمل خواهد آمد و بازده روز بعد از این مبادله این قرارداد بموقع اجرا گذاشته شده و مدت آن دو سال خواهد بود در صورتی که یکی از طرفین متعاهدین ششماه قبل از انقضای دوره دوساله آنرا فسخ نماید تا موقع اعلام فسخ قرارداد مزبور مجرا و ششماه بعد از آن ملغی خواهد بود

ماده دوازدهم -- این قرارداد بدو نسخه در هریک از السنه لهستانی و فارسی و فرانسه تنظیم و در موقع بروز اختلاف در تفسیر آن متن فرانسه معتبر خواهد بود

نظر بمراتب مذکوره فوق نمایندگان طرفین که برای امضاء این قرارداد اختیارات قانونی داشته این قرارداد را امضاء و مهور نمودند بدو نسخه در طهران بتاريخ ۲۷ اسفند ماه ۱۳۰۵ مطابق ۱۹ مارس ۱۹۲۷ میلادی تحریر شد

محل امضاء علیقلی

همپیل

پروتکل منضمه

راجع بمتن جدید بجای متن سابق ماده ۶ قرارداد تجارنی امضاء شده بین ایران و لهستان مورخه ۱۹ مارس ۱۹۲۷ نظر باینکه طرفین متعاهدین راجع بتفسیر متن ماده ۶ قرار داد تجارنی بین ایران و لهستان که در تاریخ ۱۹ مارس ۱۹۲۷ در طهران امضاء رسیده موافقت حاصل نمودند لذا مصمم گردیدند که ماده مزبور را بمتن جدید که جزء لایتنجری امضاء شده مذکور محسوب خواهد شد تبدیل نمایند و برای این مقصود نمایندگان خود

را بشرح ذیل انتخاب نمودند:

اعلیحضرت شاهنشاه ایران: جناب آقای فتح الله خان باک روان کفیل وزارت امور خارجه

رئیس جمهوری لهستان: آقای استانیسلاس همپیل شارژدافر لهستان در ایران

مشار البهیا پس از مبادله اختیار نامه های خود که آنها را صحیح و معتبر یافته در مسائل ذیل موافقت حاصل نمودند

۱ - متن ماده ۶ قرارداد تجارنی که بین ایران و لهستان در تاریخ نوزدهم مارس ۱۹۲۷ در طهران امضاء رسیده با توافق طرفین محذوف میشود

۲ - متن ذیل قائم مقام متن محذوف ماده شش میگردد و بجای آن جزء لایتنجری قرارداد تجارنی که در طهران بین ایران و لهستان مورخه ۱۹ مارس ۱۹۲۷ امضاء شده است محسوب خواهد گردید:

از محصولات طبیعی و محصولات صنعتی که در خاک گمرکی لهستان بعمل آمده و از آنجا حمل شده باشد در موقع ورود بایران حد اقل حقوق و عوارض منظوره در تعرفه گمرکی که در سرحد ورودی بحری امت و همچنین حقوق و عوارضیکه بموجب قوانین جاریه مقرر گردیده مأخوذ میگردد پس از اخذ حقوق و عوارض مزبور نسبت بمحصولات فوق بهیچ عنوان رفتار دیگری سواى آنچه که نسبت بمحصولات مشابه محموله از يك مملکت نائی معمول میگردد نخواهد شد

از محصولات طبیعی و محصولات صنعتی که در ایران بعمل آمده در موقع صدور از ایران بقصد خاک گمرکی لهستان حد اقل حقوق و عوارضی که در تعرفه گمرکی و قوانین جاریه در سرحد خروجی ایران منظور است مأخوذ خواهد گردید پس از اخذ حقوق و عوارض مزبور نسبت بمحصولات فوق بهیچ عنوان رفتاری دیگری سواى آنچه که نسبت بمحصولات مشابه صادره به مملکت ثالث دیگری معمول می گردد نخواهد شد

از محصولات طبیعی و محصولات صنعتی که در ایران بعمل آمده و از ایران صادر میشود در موقع ورود بخاک گمرکی لهستان حد اقل حقوق و عوارض منظوره در تعرفه گمرکی جاریه در لهستان مأخوذ خواهد گردید پس از اخذ حقوق و عوارض مزبور نسبت بمحصولات فوق الذکر بهیچ عنوان رفتاری دیگری غیر از آنچه که نسبت بمحصولات مشابه محموله از مملکت نائی معمول میگردد نخواهد شد

از محصولات طبیعی و محصولات صنعتی که در خاک گمرکی لهستان بعمل می آید در موقع صدور از خاک گمرکی لهستان بقصد ایران حد اقل حقوق و عوارض منظوره در تعرفه گمرکی جاریه در لهستان مأخوذ خواهد گردید و پس از اخذ حقوق و عوارض مزبور محصولات فوق الذکر بهیچ عنوان مورد رفتاری دیگری غیر از آنچه که نسبت بمحصولات مشابه صادره بمملکت ثالث دیگری معمول میگردد واقع نخواهد شد

هر وقت دولت ایران تعرفه گمرکی مستقلی وضع نماید استفادهیکه محصولات لهستان محموله بایران مطابق قسمت اول و صادرات ایران بلهستان مطابق قسمت دوم از تعرفه حد اقل می نمایند بیش از دو سال از تاریخ اجرای اینقرار داد ادامه نخواهد داشت ولو اینکه اینقرار داد بواسطه تجدید ضمی بقوت خود باقی باشد

اگر حد اقل و عوارض منظوره در تعرفه فوق الذکر و قوانین جاریه در سرحدات عبور مورد تحقیقات کلی یا جزئی واقع شود هر يك از طرفین معظمین متعاهدین متقبل میگرددند که طرف مقابل را از این تحقیقات تا انقضای مدت دو سال از تاریخ اجرای اینقرار داد بر خور دار نمایند برای اینکه مال التجاره هائی که در خاک

یکی از دولتین متعاهدین بعمل آمده و از آنجا صادر شده است از اینقرار داد استفاده نمایند طرفین معظمین متعاهدین میتوانند تقاضا نمایند که مال التجاره های مزبور در موقع ورود دارای تصدیقنامه باشند

متن قرار داد تجارتنی تماماً با نظام متن جدید ماده ششم که قائم مقام ماده مخدوف است برای تصویب تقدیم خواهد گردید بناء علیهذا نمایندگان مختار طرفین که بدین امر کاملاً مجاز می باشند این بی تکلی را امضا و بمهر خود مهور نمودند در طهران تاریخ ۲۵ فروردین ۱۳۰۷ بک روان استانیسلاس همپل

مراسله صادره از وزارت امور خارجه بسفارت لهستان

مورخه ۲۵ فروردین ۱۳۰۷ نمره ۸۷۴

آقای شارژدافر :

برای تصریح بعضی از جملات مندرجه در عهدنامه مودت که بین ایران و لهستان در ۱۹ مارس ۱۹۲۷ در طهران امضا شده دولت ایران از دولت لهستان خواهشمند است که تفسیر جملات مزبوره را بطریق ذیل تصدیق نمایند .

۱ - از عبارت « تمام اعضا و هیئت نمایندگی » که در ماده ۲ عهدنامه مودت استعمال شده مقصود منحصراً مطابق معمول عمومی بین المللی امضاء رسمی است که صورت آنها را رئیس میسینوز بوزارت امور خارجه میدهد

۲ - هر وقت در عهدنامه مودت مزبور لفظ (حقوق بین المللی و یا معمول بین المللی) استعمال شده باشد مقصود (حقوق عمومی بین المللی و معمول معمولی بین المللی) است

۳ - حقوق مذکوره در ماده ۴ عهدنامه مودت شامل کلیه حقوق و مزایا و احترامات و مصونیتها و معافیت هائی است که در مواد ماقبل آن قید شده دولت اعلیحضرت شاهنشاهی از دولت لهستان خواهشمند است وصول اینمراسله را اعلام بدارند مراتب احترامات فائقه را تجدید مینمایند

مراسله سفارت لهستان مورخه ۱۴ آوریل ۱۹۲۸

نمره ۲۸ - ۴۰۱ بوزارت امور خارجه

مراسله نمره ۸۷۴ مورخه ۲۵ فروردین ۱۳۰۷ دایر باینکه دولت ایران از دولت لهستان تقاضا کرده بود تفسیر جملات ذیل مندرجه در عهدنامه مودت که بین دولتین ایران و لهستان در تاریخ ۹ مارس ۱۹۲۷ در طهران امضا شده تصدیق شود عن وصول بخشید

۱ - از عبارت « تمام اعضا هیئت نمایندگی » که در ماده ۲ عهد نامه مودت استعمال شده مقصود منحصراً مطابق معمول عمومی بین المللی امضاء رسمی است که صورت آنها را رئیس میسینوز بوزارت امور خارجه میدهد

۲ - هر وقت در عهدنامه مودت مزبور لفظ (حقوق بین المللی و یا معمول بین المللی) استعمال شده باشد مقصود (حقوق عمومی بین المللی و معمول عمومی بین المللی) است

۳ - حقوق مذکوره در ماده ۴ عهدنامه مودت شامل کلیه حقوق و مزایا و احترامات و معافیت هائی است که در مواد ماقبل آن قید شده

اینک تا کمال احترام حسب الامر دولت متبوعه خود اعلام می دارد که دولت لهستان از مدلول مراسله مذکوره فوق اتخاذ سند نموده و تفسیر فوق را تصدیق می نماید مراتب اقدامات فائقه را تقدیم میدارد .

محل امضاء استانیسلاس همپل

مراسله صادره از وزارت امور خارجه بشارژ دافر لهستان

مورخه ۲۵ فروردین ۱۳۰۷ نمره ۸۷۳

آقای شارژ دافر :

برای تصریح بعضی از جملات مندرجه در قرار داد تجارتنی که بین ایران و لهستان در ۱۹ مارس ۱۹۲۸ در طهران امضا شده دولت ایران از دولت لهستان خواهشمند است که تفسیر جملات مزبوره را به طریق ذیل تصدیق نمایند .

۱ - مقررات ماده ۱ قرار داد تجارت بهیچوجه حقوق هیچیک از طرفین متعاهدین را در این قسمت محدود نمینماید که ورود و توقف اشخاص نامطلوب را در خاک خود ممنوع بدارد .

۲ - بدیهی است بموجب ماده ۲ قرار داد تجارت ، دولتین در آئینه هم مجاز میباشد بعضی از صنایع و حرف و تجارت و مشاغل را تنها بانواع خود اختصاص بدهند .

۳ - لفظ « سایر دول » که در ماده ۴ قرار داد تجارتنی استعمال شده در قسمت راجعه به ایران شامل ممالک مسلمان نیست .

۴ - حق تحصیل اموال غیر منقوله که لازم برای جریان امور شرکت باشد و در قسمت دوم از ماده ۵ ذکر شده از آن حقی که بموجب قسمت دوم ماده ۴ در مورد اشخاص شناخته شده تجاوز نینماید .

۵ - مقررات ماده ۹ قرار داد تجارت راجع بترانزیت بانبار داری نیز تعلق خواهد گرفت . دولت اعلیحضرت شاهنشاهی از دولت لهستان خواهشمند است وصول این مراسله را اعلام دارند مراتب

فائقه را تجدید می نماید وزارت امور خارجه باکروان

مراسله سفارت لهستان مورخه ۱۴ آوریل ۱۹۲۸ نمره ۲۸ - ۴۰۲ بوزارت امور خارجه

مراسله نمره ۸۷۳ مورخه ۲۵ فروردین ۱۳۰۷ دایر باینکه دولت ایران از دولت لهستان تقاضا کرده بود تفسیر جملات ذیل مندرجه در قرارداد تجارت که بین دولتین ایران و لهستان در تاریخ ۹ مارس ۱۹۲۷ در طهران امضا شده تصدیق شود عن وصول بخشید

۱ - مقررات ماده ۱ قرار داد تجارت بهیچوجه حقوق هیچیک از طرفین متعاهدین را در اینقسمت محدود نمی نماید که ورود و توقف اشخاص نامطلوب را در خاک خود ممنوع بدارد .

۲ - بدیهی است بموجب ماده ۲ قرار داد تجارت ، دولتین در آئینه هم مجاز میباشد بعضی از صنایع و تجارت و حرف و مشاغل را تنها بانواع خود اختصاص بدهند .

۳ - لفظ « سایر دول » که در ماده ۴ قرار داد تجارتنی استعمال شده در قسمت راجعه بایران شامل ممالک مسلمان نیست .

۴ - حق تحصیل اموال غیر منقوله که لازم برای جریان امور شرکت باشد و در قسمت دوم از ماده ۵ ذکر شده از آن حقی که بموجب قسمت دوم ماده ۴ در مورد اشخاص شناخته شده تجاوز نینماید .

۵ - مقررات ماده ۲ قرار داد تجارت راجع به ترانزیت بانبار داری نیز تعلق خواهد گرفت . اینک تا کمال احترام حسب الامر دولت متبوعه خود اعلام میدارد که دولت لهستان از مدلول مراسله

مذکوره فوق اتخاذ سند نموده و تفسیر فوق را تصدیق مینماید مراتب احترامات فائقه را تقدیم میدارد .

محل امضاء : استانیسلاس همپل

- ماده ۶ - حفر چاه و احداث مجری در اراضی که دارای مالکین خصوصی باشد موکول برضایت مالکین است ولی دولت مراقبت خواهد کرد که از طرفین اجحافی بعمل نیاید
- ماده ۷ - انتقال این امتیاز بهر اسم و رسم بدولت و یا اتباع خارجی ممنوع است در صورت تخلف امتیاز ملغی و مؤسسه یا مؤسساتیکه باتباع خارجه منتقل می شود ضبط خواهد شد
- ماده ۸ - چنانچه اختلافاتی راجع بمواد این امتیاز بین دولت و صاحب امتیاز تولید شود بطریق حکمیت قطع و فصل خواهد شد
- ماده ۹ - وزارت فوائد عامه مأمور اجرای این قانون است
- این قانون که مشتمل بر نه ماده است در جلسه هشتم خرداد ماه یکم-زارو سیصد و هفت شمس بتصویب مجلس شورای ملی رسید
- رئیس مجلس شورای ملی
حسین پیرنیا

اجازه مبادله عهد نامه مودت و قرار داد تجارتي منعقدہ بین دولتین ایران و طستان بضمیمه پرتکل و چهار فقره مراسله به شرح فوق در جلسه ۸ خرداد ماه ۱۳۰۷ شمسی داده شده است

رئیس مجلس شورای ملی حسین پیرنیا

قانون

امتیاز انحصاری حق تفتیش و انتخابات محل حفر چاههای آرتزین در خاک یزد

به آقا محمد رشتی در مدت چهار سال

مصوب ۸ خرداد ماه ۱۳۰۷ شمسی

- ماده ۱ - مجلس شورای ملی بدولت اجازه میدهد که امتیاز انحصاری حق تفتیش و انتخاب محل حفر چاههای آرتزین را از تاریخ تصویب این امتیاز تا انقضای مدت چهار سال در تمام خاک یزد با آقا محمد رشتی تبعه مسلم ایران ساکن یزد که در مواد آتیه بنام صاحب امتیاز مذکور میشود را گذار نماید
- ماده ۲ - صاحب امتیاز مکلف است بوسیله استخدام متخصصین لایق و بکار بردن اصول علمی و حاضر نمودن ماشین آلات و ادوات کافی وسایل کامل حصول نتیجه را فراهم نماید
- ماده ۳ - صاحب امتیاز متعهد است منتها در ظرف دو سال اول مدت امتیاز تفتیشات لازمه را توسط متخصصین فنی بعمل آورده و نقشه اراضی را که برای حفر چاه آرتزین مناسب میدانند بعنوان (اراضی منتخبه) تهیه نموده و بوزارت فوائد عامه تقدیم دارد
- ماده ۴ - از ابتدای سال سوم از تاریخ اعطای امتیاز حوزه امتیاز عبارت از اراضی منتخبه خواهد بود که نقشه آنها بدولت تقدیم شده است و چنانچه صاحب امتیاز در ظرف چهار سال از تاریخ اعطای امتیاز بحفر يك با چند حلقه چاه آرتزین و بدست آوردن آب در اراضی منتخبه موفق شود امتیاز انحصاری حفر چاه آرتزین در اراضی منتخبه تا انقضای مدت ۲۵ سال از تاریخ اعطای امتیاز متعلق بمشار الیه خواهد بود
- تبصره ۱ - صاحب امتیاز مکلف است در صورت لزوم هر پنج سال لا اقل بحفر يك چاه جدید در اراضی حوزه امتیاز خود اقدام نماید
- تبصره ۲ - در صورتیکه در ظرف مدت چهار سال مذکور در ماده ۴ صاحب امتیاز حصول نتیجه مطلوبه و بدست آوردن آب موفق نشود حق انحصار ملغی خواهد بود لیکن مشار الیه میتواند در صورتیکه مایل باشد بطور آزادانه و بدون قید انحصار عملیات خود را ادامه دهد
- ماده ۵ - صاحب امتیاز مجاز است برای عملیات فنی این امتیاز متخصصین خارجه استخدام نماید مشروط بر اینکه راجع بتابعیت آنها قبلاً موافقت نظر وزارت فوائد عامه را جلب نموده و شرایط استخدام آنها را نیز به اطلاع وزارت فوائد عامه برساند و غیر از متخصصین مزبور کلیه کارگران و مستخدمین که برای اجرای این امتیاز و اداره مؤسسات مربوطه بان استخدام میشوند باید منحصرأ از اتباع داخلی باشند
- تبصره - وزارت فوائد عامه مکلف است نظر مثبت و منفی خود را در ظرف یکماه بعد از حصول پیشنهاد راجع بتابعیت متخصصین مذکور با اطلاع صاحب امتیاز برساند